

Augusts Saulietis

PRET ZIEMEĻIEM

*Dramatisks tēlojums
četros cēlienos*

DRAMATISKAIS PERSONĀLS

Vecā māte — mirušā Eglāju saimnieka māte
Alma }
Aldis } mirušā Eglāju saimnieka bērni
Sniedze }
Liepa — Almas vīrs un līdz ar to Eglāju īpašnieks
Andrievs Krauklis — Eglāju ģimenes tālāks radnieks
un saimniecības vadītājs Eglājos
Tilde — Eglāju ganumeita
Jāņa māte } Eglāju kalpu sievas
Edes māte }
Līga } Liepas ciemiņi no pilsētas
Nadziņš }
Prīda — jauns puisis Eglājos
Mežucirtējs — svešinieks
Kaimiņu ļaudis — danču vakara viesi

Laiks un vieta

Divdesmitā gadu simteņa sākums. Eglāji — lauku sēta
Vidzemes austrumos.

Skatuve

Pirmais cēliens. Vecāsmātes istaba.
Otrais cēliens. Kraukļa istaba.
Trešais cēliens. Vecāsmātes istaba.
Ceturtais cēliens. Vecāsmātes istaba.

PIRMAIS CĒLIENS

Vecāsmātes istaba Eglājos. Dibenā, pret vidu, logs. Pa logu redzamas piesnigušas egles ar nolikušiem zariem. Pie loga galds un meldru krēslī. Uz galda lampa un kādas grāmatas. Kreisajā pusē gulta ar galvgali uz skatuves priekšu; pie gultas staklēm ārmalā un kājgalī piestiprināti pagari milni, un starp tiem nostiepta aukla, kur uzkārt segas pēc vajadzības, aizēnojot guļuvietu. Tai pašā pusē, dibena kaktā, otra guļuvietā ar baltu pagalvi uz loga pusi, bez aizkariem. Pie sienas grāmatu plauktiņš un kādas ģimešnes. Labajā pusē divēj'durvu: dziļāki kaktā — uz priekšnamu, tuvāk skatuves malai — uz citām mājas telpām — saimnieku galu. Pa vidu durvīm, pie labās sienas, vecs, tumšs skapis un vadži drēbēm. Metas krēsla. Dzirdamas klusas, tālas zvana skaņas.

S n i e d z e (gadu sešpadsmit veca, glezni viegla un sapņaina; klusi domīga slauka loga rūtis un, darbu beiguse, brītiņu klausās). Vecmāmiņ... vai tu dzirdi?

V e c ā m ā t e (stipra auguma, bet no vecuma salikuse un nosirmojuse; gausi iet uz loga pusi, apstājas un arī klausās). Zvana, meit. Tā diena galā. Bet man ar tās kājas! (Gausi apsēžas.) Jā, vakars klāt...

Klusums. Aldis, gadu desmit vecs, spirts un drosmīgs; sēd uz grīdas istabas vidū, kaut ko pie sevis runā, sirdās un klausina ar veseri, taisīdams putnu būrīti. Zvana skaņas apklust.

S n i e d z e. Bet tu, Aldi, nepietaisi istabā vairs skaidu — nu ir viss tīrs! Blēņojies visu dienu. Tikpat tur nekas neiznāks.

Aldis. Ko tu nu zini! Meitene!

Sniedze. Domā, ka tur kāds putns ies iekšā?

Aldis. Neiešot? Vī, Sniedze, kur tu gudra! Zināms, ka ies!

Sniedze. Strazdi — tu domā?

Aldis. Nu, sniedzes jau ne! Kas tādiem nieka putniem ies būrus taisīt! (*Strādā tālāk un neklūsā vairs, ko Sniedze runā.*)

Sniedze. Liels vīrs, Aldi! Tu jau taisi strazdiem būrus, bet nezini kad vēl pavasars būs. (*Klusāk, kā tikai priekš sevis.*) Jau sāka dienas silt, lāstekas pilēja, bet nu atkal piesniga. Kādas egles pilnas sniega — visi zari nolīkuši!

Vecāmāte (*pastipri, bet kā pate priekš sevis*). Vēl nebūs pavasara. Tālu vēl, bērni, pavasars!

Klusums. Sniedze noliek slaukāmo autiņu. Aldis strādā. Vecāmāte domās nogrimuse.

Sniedze (*lēnām pie galda atgriezdamās*). Bet nezini, kas tas par putnu, vecmāmiņ, kas mūsu eglēs reizēm dzied. Savādi dzied! Zill-lī, zill-lī! — tā vien saka. Bet redzēt nekad nevar dabūt: aiziet pa zariem aizvien tālāk — un tāli, tāli vēl kaut kur dzird: zill-lī... Un reizēm nemaz nevar zināt, vai dzied vai ne, bet ausīs tā skan... Un tad tā vien ir, kā kad vajadzētu no šenes iet projām — kaut kur tāli, tāli... (*Klusums. Kā uz ko klausīdamās.*) Zill-lī... Tāds putns dzied...

Vecāmāte. Nezin, meit. Varbūt tikai tā izliekas. Pašas nemierīgā sirds...

Sniedze. Dzied gan! Agrāk nebiju dzirdējuse, bet nu mūsu eglēs tāds putns dzīvo... jau no pagājušās vasaras...

Aldis (*gluži nejauši*). Kad tu gribēji no šenes aiziet. Bet Alma neņēma vis tevis uz pilsētu līdz!

S n i e d z e (kā Alda nedzirdējuse). Un nu arī ziemu esmu dzirdējuse viņu dziedam. Sēdu te, istabā, pie loga — un tur, piesnigušajās eglēs, sāk uzreiz dziedāt. Un aiziet aizvienam tālāk, aizvienam tālāk...

Vecāmāte (kā satrūkusēs). Tas, meit, nav labs putns! Varbūt tāds māns. Labāk uz viņu neklausies!

S n i e d z e. Bet kad tu zinātu, vecmāmiņ, kā tad sirdī! Tā baigi — un arī žēl... Tā kā tai sapnī...

A l d i s (pasmiedamies pie sevis, atkal kā negaidot). Šī sapņus ar redzot — ko domāj's!

*Vecāmāte kā tālās bailēs stīvi paskatās uz Sniedzi.
Klusums.*

S n i e d z e. Nu jau divi reizes tā. Es te sēdēju vakarā — un nezinu, vai biju iemiguse...

A l d i s (paklusām iesmiedamies). Aizsnauduse čurnēdama!

S n i e d z e. Nezinu pate, kas bija. Likās, kaut kas gaišs... Viens cilvēks... Tā kā mūsu māmiņa būtu. Sirdī žēli... Ak, es jau pate nemaz nezinu! (*Nosēžas galda galā un paslēpj seju rokās.*)

*Klusums. Sniedze it kā klausās uz ko sevī pašā.
Vecāmāte grimst domās.*

A l d i s (paklusi runā pie sevis). Nav nemaz tik viēgla lieta, kamēr dabū tādu māju gatavu! (*Piepeši, kā sadusmojies, sit ar veseri.*)

Vecāmāte (kā atmostas un uz viņu paskatās). Aldiņ, ko tu!

S n i e d z e. Es pate nezinu. Bet tad man vienmēr nāk prātā māmiņa... un Alma. Tai naktī, kad māmiņa bij nomiruse... Es uzmodos, kad viņi visi dziedāja. Raudāju... Un Alma mani ņēma klēpī, un viņa arī raudāja. Abas divas... Mani apguldīja, bet es vienmēr cēlos augšā. Tad Alma sēdēja pie

manis — tāda bāla... Laba bija Alma — un no tā laika es viņu mīloju...

Aldis (*atkal kā nejauši*). Bet neņēma vis tevis uz pilsētu līdz! Un tu dīci! Meitene! (*Sit stipri ar veseri.*)

Sniedze. Bet, kā viņa aizgāja dzīvot uz pilsētu, — tā kā sveša palikuse. Arī nu — jau trešā diena, kamēr viņa ciemojas pa Eglājiem... bet... Es nezinu, kas ir noticis.

Vecāmāte (*nelaipni, cieti*). Izciemosies un aizbrauks — tāpat kā citas reizes!

Sniedze. Bet man viņas tā kā žēl vien ir... Un tu ar, vecmāmiņ, Ālmas vairs nemīlo...

Vecāmāte. Alma, meit, pate vairs mūsu nemīlo! Ko nu mēs ar Almu! Lai nu dievs dod, bet... (*Apklust; nopietna, bargā; un pakrata galvu.*)

Sniedze aizliek atkal sejai rokas priekšā un uzlikst uz galda. Aldis pieceļas, nosvelpj, gatavo būrīti gaisā paceldams, un iziet pa durvīm uz priekšnamu.

Vecāmāte (*grūši pieceļas, paņem pār gultas aizkariem pārmestu sedzeni un liek to ap pleciem*). Iešu vēl paskatīties, ko dara gotiņa. Lūk, kāds jau tumšs palicis. Vakars klāt! (*Iziet pa durvīm uz priekšnamu.*)

Sniedze sēd brīdi un skatās logā, pa kuru vairs tikai maz noģiedamas piesnigušās egles, tad pieceļas un aizdedzina lampu.

Alma (*ģērbusēs kā pilsētniece, ar palielīgu lepnumu un iznesību, kas tomēr visu laiku nepastāv; ienāk stalti no saimnieku gala*). Tu, Sniedze, viena pate? Mīlo vientulību? Jā, vientulība jau darot cilvēku lielu...

Sniedze (*Almai ienākot, kā iedegas un grib steigties viņai pretim, bet, kad māsa sāk runāt, sa-*

raužas kā no saltuma). Jā, viena... Vecmāmiņa aizgāja govs apskatīties.

Alma. Tā. Bet kāda tev, Sniedze, tā blūze — tik vecmodīga! Pie mums pilsētā inteligentās aprindās tādu vairs nevalkā. Varbūt ja vēl tikai strādnieku kārtā...

Sniedze. Nuja, pilsētā... Kur mēs to varam, laucinieces: kāda ir, tāda jāvalkā. (*Skumji un kā brīnēdamās skatās uz māsu.*)

Alma. Nu, lai ar laucinieces — kāpēc tad nevar pēc modes? Mode ir jāievēro! Citādi cilvēks izskatās kā no pagājušā gadu simteņa. Arī pie mums pilsētā jau redz dažu tādu staigājam. Nekādas garšas! Visvairāk gan ar tādas pašas lauku meitenes. Kas tev viņu šuva?

Sniedze. Es pate.

Alma. Aiz to! Bet tev vajadzētu redzēt, kādas blūzes tagad taisa! Nupat nāk atkal stipri savādas. Agrāk bij piedurknes platas un tikai vieni gali šauri; tad atkal — piedurknes pašas tāpat platas un abi gali šauri; bet tagad — abi gali plati un vidus šaurs, šaurs.

Sniedze (pasmiedamās). Bet vai tad neizskatās jocīgi?

Alma. Kas par to! Bet tāda ir tagad mode!

Sniedze. Un tad nu atkal visas vecās jāpārtaisa?

Alma. Ko ta domā! Vai tad viens staigāsi apkārt kā biedēklis? Un agrāk bij samešana priekšā, uz krūtīm, nu sāk taisīt uz muguras.

Sniedze (jautri iesmiedamās). Uz muguras! Vai dieviņ!

Alma. Ko tu nu zini! Izskatās diezgan smalki — ar garšu. Jā, garšas vajag!

Sniedze (neticīgi, kautri). Es gan tādas ne... Ni jau!

Alma. Es tev vienu iedošu no savām: man tāpat stāv. Nāk atkal jaunas, un ikreiz negribas ar to pārtaisīšanu pūlēties...

Sniedze (*satrūkusēs*). Vai tādu — ar pogām uz muguras?

Alma. Nē, tādas jau vēl nulat būs. Tādu pašu — no vecākām.

Sniedze (*atkāpdamās, pa gabaliņu uz Almu skatīdamās, domīgi*). Nē... Lai nu ir. Man jau pašai savu gana. (*Kaut ko domā; grib māsai tuvoties, bet atkal kā kautrējas un baidās; runā, rokas salikuse, kā lūgdamās.*) Alma! Alma... es nezinu... es nezinu, kas tas ir... Tu man tāda vien kā sveša izliecies... Un tad ir tik žēl... pate nezinu, kā...

Alma. Par ko ta, Sniedzīt? Es tak esmu tava māsa.

Sniedze (*padomā, tad siltāki*). Māsa gan... Un ka tu zinātu, kā es reizēm gaidu tevi atbraucam! Kad tā viena pate staigāju pa mūsu eglēm... (*Gaišās atmiņās.*) Vai tu iedomā, kur mēs abas divas tikām skrējušas? Es tad vēl biju tīri maza... Kur Tumšajā lejā tāds ēnains un kur tās nātres smaržo. Un tu stāstīji, ka tur ūpis dzīvojot un naktīs viņš kliezot... Es nezināju, ka tas ūpis ir, un man bija bailes... Un kādas pa ceļa malām auga sarkanas sēnes — zem eglēm, rindām vien pa zaļo zemi... Un kā tur viņā pusē, pakalnē pa izcirtumu, lasījām ogas — vietām viss sarkans, kas ogu! Tikai no šķirzatām man bija bail: tādas zaļas... iet ap celmiem, ka čab vien.

Alma (*tapdama vientiesīga un sirsnīga*). Iedomāju, māsiņ. Tad jau gan tu biji maza... maza...

Sniedze. Un tad mūsu māmiņa nomira... Es visu vēl zinu... Bet tu mani vakaros guldīji — tāpat kā māmiņa... Nevarēju vien pie vecmāmiņas pierast, kad viņa atnāca šurp dzīvot, bet tecēju visur

tev pakaļ... Vai iedomā: skrēju līdz, kad nesi arājiem brokastis... Tērce uzplūduse — un tev jānes mani kukaragās.

Alma (*klusa, noskaidrota, pasmaididama*). Tā jau bija, mās. Dzīvojām...

Sniedze. Bet tad tu aizgāji uz pilsētu — un paliki tāda sveša. Es tevis tā gaidu; bet, kad tu atbrauc, — nevar vairs tā...

Alma. Ko tu nu — kā aplamīte! Esmu jau tev vienmēr tā pate māsa. (*Velk Sniedzi sev klāt.*)

Sniedze. Māsiņ, mīļā! (*Apķeras Almai ap kaklu un klusi šņukst.*)

Alma. Nu, kāda tu! Nevajag jau tūlīt raudāt. Tas iznāk tā sentimentāli. (*Glauda Sniedzei galvu.*) Bet nu man būtu tev kas jāsaka... man būtu tev kas jāpalūdz... Apsēdīsimies. Tu jau neaizliegsies man palīdzēt.

Sniedze (*Almai līdzās nosēzdamās un pret viņu atspiezdamās, uzticīgi*). Es jau, māsiņ... es labprāt... Ko tad es varētu?

Alma. Tu vari gan man palīdzēt. Paklausies, es tev izstāstīšu. Tu jau zini, ka nomirdams tēvs māju gan man atstāja, bet naudas tikpat kā nekādas... To viņš jau agrāk bija nolīcis bankā un priekš nāves zīmes atdevis vecaimātei — priekš viņas pašas, tevis un Alda. Mans vīrs gan saka, ka tas nebijis likumīgi; bet tā viņš bij izdarījis. Ir nezinātu, ja pate vecāmāte nebūtu teikuse... Tā nu tā māja gan man, bet bez kādas naudas! Bet ko ar māju var šitos laikos iesākt bez naudas? Un bez tam mums jādod daļa arī jums... Tas jau nu gan bija no viņa drusku netaisni, bet ko tur nu vairs!

Sniedze (*Almai runājot, atvilkusēs pa gabaliņu; neizprašanā un apkaunējusēs*). Es nezinu... es tur nekā nezinu...

Alma. Un mums jau ar iet diezgan grūti. Mans vīrs žēlojas, ka tā māja kā par postu vien esot: nekā daudz neienes... Tik tā bēda jātur. Un jūs ar visi te dzīvojat: tāpat visiem vajag savas tiesas kuram. Un beidzot — mums pašiem nekā. (*Klusums. Tad gausākā un klusākā balsī.*) Bet nupat ir briesmīgi slikti — nezinām nemaz, ko iesākt. Mums tur, pilsētā, viens tāds lielāks parāds — manam vīram... Kad lielākas darīšanas, tad jau tas nava nekāds brīnums! Bet nu nodots pie tiesas... Ja nenomaksā — es nezinu, kas tad būs... Varbūt pār-dos šito māju — tad arī jums visiem būs jāiet projām...

Sniedze. Projām no šenes? No Eglājiem!

Alma. Nu jā! Ko tad lai ar tādu māju iesāk, kad no viņas nekā daudz neienāk? Mums jau viņa tikai kā par krustu... Tik nezin, kur tad lai jūs palieciat: tāpat jau visiem vajag, kur piemesties... Bet tā vecā eglaine nu gan būs jācērt nost vispirms.

Sniedze (*sāpīgi un kā neizprašanā*). Eglaine jācērt nost? Eglaine... jācērt nost? Kādi tad paliktu tie kalni ap Tumšo leju!

Alma. Bet nu — kad tu, Sniedze, gribētu mums palīdzēt... Tad jau varbūt nebūtu ar to eglaini arī ko steigties...

Sniedze. Kā, Alma?

Alma. Ka tu to savu naudas zīmi mums aizdotu. Tev jau tās naudas tagad tikpat nevajag...

Sniedze. Vecāmāte saka, ka tā nauda man...

Alma. Nu jā! Priekš pūra — vai arī kad tu gribētu vēl kādu gadu skolā iet... Diezin ko nu ar tik daudz ar tām skolām! Bet, kad vajadzētu, mēs jau atkal atdotu. Tikai šitai reizei! Tāpat arī to Alda zīmi varētu dot mums. Mēs jau būtu ar mieru arī tās pašas procentes maksāt, lai nu tas varbūt gan tā netaisni iznāk: tā pate tēva nauda vien jau ir.

Tur jau nu mums netaisnība notika; visi tepat dzīvo, skolā ar jālaiž, bet no naudas mums nekā... Tā ir. Bet ko tur nu vairs! Tikai to savu zīmi jau gan tu varētu mums dot, ja tu mani ar kādu drusku mīlo.

Sniedze (skatās uz zemi). Es nezinu... Kā vecāmāte...

Alma. Vecāmāte! Tā jau gan negribēs — to es zinu! Viņa nav pret mums nemaz laba, un mana vīra jau viņa nevar ne acu galā ieredzēt. Vienmēr tāda dusmīga — nerunā ne vārda. Es jau nedrīkstu viņai prasīt — nē, nē! Bet kad nu tu palūgtu... Esi nu gan tik laba, mīļā māsiņ! Mans vīrs jau man nedod nemaz miera: lai prasot, lai prasot... Bet es nu gan ne!

Sniedze. Ja vecāmāte grib... Es — ar mieru...

Alma (priecīgāki, dzīvi). Ko viņa daudz var negribēt, kad tu pate gribi! Parunā gan, māsiņ, — tevis jau viņa klausā no senu dienu. Un mēs jau tev atkal atdosim, kad vajadzēs, — nedomā jau, ka mēs paturēsim! Mēs tādi nemaz neesam. Tikai šitai reizē!

Sniedze (domīgi). Es vecaimātei runāšu.

Alma. Tā gan, māsiņ! Tu jau esi laba! Tad es to tev neaizmirsīšu. Bet nu man ar jāiet. Mans vīrs šodien ar tiem pilsētas ciemiņiem... nu, tā... Sāka pie pusdienas... un nu ir tikuši tādi jautri... Aizsūtīja Prīdu, ko domā, vēl pēc alus: gribot šovakar padzīvot un aizmirst visas rūpes... Prasīs atkal ko uzkost. Bet tu gan, Sniedze, neaizmirsti par to parunāt! Mums jau nu tai lietā drusku netaisnība ir notikuse — bet ko tur nu vairs! (*Runā atkal iznesīgi un droši.*) Un mēs jau atkal atdosim. Nedomā jau, ka mēs tev ko paturēsim! (*Ieiet stalti saimnieku galā atpakaļ.*)

Sniedze domīgi noraugās Almai pakaļ, tad nolikstas uz galda un iespiež galvu rokās.

Vecāmāte (*ienāk no āra un noliek segu uz gultas aizkariem*). Sācis atkal salt. Šodien domāju, ka kusīs — tāds mīksts sniegs krita —, bet nekā. Gara ziema.

Sniedze. Vecmāt, Alma bija te.

Vecāmāte. Kā t' šī te meklēja?

Sniedze (*nedroši*). Vecmāmiņ, viņa mani stipri par kaut ko lūdza. Nedrīkstot pate tev sacīt... lai runānot es ar tevi.

Vecāmāte. Nu?

Sniedze. Vecmāmiņ, viņa lūdz, lai es... lai tu dodot viņai to manu naudas zīmi, kas man no tētiņa... Viņai briesmīgi vajagot...

Vecāmāte. Naudas zīmi? Ko tu runā, bērns?!

Sniedze. Jā, viņai briesmīgi vajagot. Vēlāk atkal atdošot, kad man naudas vajadzēsot...

Vecāmāte. Ak tad to zīmi? Jā, jā! Un tu, bērns, arī gribētu, lai es viņai to dodu?

Sniedze (*skumji un kā noguruse*). Jā, vecmāt. Man reizēm Almas stipri žēl...

Vecāmāte (*stingri*). Tu nezini, ko runā, bērns! To mēs nedrīkstam darīt!

Sniedze. Par ko? Viņa jau sakās — atkal atdošot.

Vecāmāte. Nē. To viņa melo! Alma var tikai ņemt. Dot viņa, bērns, nekad un nekā nevar!

Sniedze. Bet viņa jau dikti solās.

Vecāmāte. Tie ir tie, kuri visvairāk solās, bet vismazāk dod. Alma, meit, ir pašaules cilvēks, un mūsu likumi nav viņas likumi.

Sniedze. Bet viņiem esot lielas bēdas un naudas dikti vajagot... (*Apsēžas, neapmierināta.*)

Vecāmāte (*vēsi pasmiedamās*). Bēdas! Es zinu gan, kādas ir tādiem cilvēkiem tās bēdas. Tās,

meit, ir tādas vienas dienas bēdas... Un paši savu bēdu tādi cilvēki jau ar nemaz negrib ciest: lai to dara citi! Par viņu vainu lai samaksā citi! Nu grib, lai to dari tu. Māja jau viņu rokā vis; nu grib atņemt vēl arī to mazo dāvanu, ko mirēja roka tev devuse... Nezin, kas toreiz viņam prātu aptumšojis, ka māju Almai norakstījis! Dēliņš — tam nekā. Izskološot! Ar ko tad skolos? Kad vajadzēs to darīt, varbūt vairs ne pakšķis no šās mājas pašiem nepiederēs! Bet viņš jau to kā pirmdzimto tik stipri mīlēja!

Sniedze. Vecmāt, mūsu eglaini ar... (*Trūkstas augšā, atgizdamās, ātri.*) Tad man jāsaka, vecmāmiņ, ka tu negribi dot? Tad jāsaka Almai...

Vecāmāte. Jā, meit, saki! Lielas bēdas... bet nupat dzīro! Ne svētā vakarā nemet mieru! Trauki vien skan... un paši zviedz kā zirgi... Nezin kas par pasaules cilvēkiem sanākuši! Bet lielas bēdas esot...

Sniedze (*klusām, iziedama pa saimnieku gala durvīm*). Vai dieviņ! Vai dieviņ!

Vecāmāte (*paņem no gultas vecu, vieglu segu, apliek ap pleciem, apsēžas galda galā, uzliek brilles un paņem dziesmugrāmatu; pašķirstījuse viņa pusbalsī lasa*). «Nu saules spožums aizgājis, tas cēliens nobeidzies; viss guļ, kas bija piekūsis un kas apraudājies.» (*Tālāk — klusām, ka redz tik lūpas kustam.*)

Jāņa māte (*pusmūža sieva; nākdama iekšā pa priekšnama durvīm*). Iesim paskatīties, Edes māt, ko tie ļautiņi te dara!

Edes māte (*arī pusmūža gados; ienākdama tūlīt aiz Jāņa mātes*). Jā, paskatīsimies gan, Jāņa māt, kā iet pa šito galu. Par ko tad nu mēs nevaram paskatīties!

Jāņa māte un Edes māte, labos prātos būdamas, turas aizvien cieši kopā un runā steidzīgi, kā viena otrai iztapdamas un viena otru papildinādamas, gandrīz vai abas reizē, naidā turpreti viņas atkal viena pret otru tikpat netaupīgas.

Vecāmāte nolaiž grāmatu uz galda un dusmīgi skatās pār brillēm uz ienācējām.

Jāņa māte (*kā aizbildinādamās*). Mēs jau tik tāpat vien ienācām... sak, jāpaskatās, ko jūs laba dariet.

Edes māte. Nu, vai tad nu kādas mantas dē! Tāpat cilvēki vien jau visi esam...

Jāņa māte (*iztapīgi, galdam tuvodamās*). Jums jau nu gan tā dzīvīte te laba — nekādas bēdas!

Edes māte (*gluži tāpat, ar steigu*). Savs kaktiņš... ar tiem bērniem... un sava gotiņa vis...

Jāņa māte. To viņa arī pelnījuse, tos bērnus audzēdama!

Edes māte. Vī dieviņ! Viņa nepelnīta neņem!

Jāņa māte. Bet kungiem jau nu pašiem tas vis diezin kā nepatīk...

Edes māte. Nepatīk, nepatīk — tas ir tiesa!

Jāņa māte. Runājis jau pats kungs, arī manējam dzirdot, ka šiem jau ar ejot gana grūti, kad mājā tik daudz šādu tādu dzīvotāju.

Edes māte. Kā ne, kā ne! Tāpat jau arī pate madāma. Visiem tāpat pārtikt vajagot — un govij arī jādod dārza stūrīts...

Jāņa māte. Bet nu jau gan sāksies te arī citāda dzīve, kad līdīs visapkārt to eglaini nost!

Edes māte. Vī dieviņ! Kamēr tik daudz meža apcirtīs! Un mūsu večiem ar būs ko ņemties ar vešanu uz upi... ar pašu zirgiem jau viss būšot jāaizved.

Vecāmāte (*iztrūkusēs*). Ko jūs te runājiet? Kas par eglaines līšanu? Ko jūs atkal te melsiet?

Jāņa māte. Vai tad jūs vēl to neziniet?

Edes māte. Nu redz! Es jau sacīju, ka vecāmāte to vēl nemaz nezinās, sak, tādēļ ieiesim un parunāsimies.

Vecāmāte (*ar augošu nemiēru*). Ko jūs te runājat? Ko es nezinu?

Jāņa māte. Nu, ka visu mežu ap Eglājiem līdīšot nost!

Edes māte. Kā tad! Esot jau vienam kupčam pārdots!

Vecāmāte. Kas to saka?

Jāņa māte. Tā jau mans vecais dzirdējis no tiem pilsētas kungiem... Ienākšot smuka nauda!

Edes māte. Pate madāma jau ar tāpat teikuse.

Vecāmāte (*pieceldamās*). Kas tā saka? Alma saka? Alma tā saka?

Jāņa māte. Un, redz, vecaimātei to neviens nesaka. Slēpj! Un viņa pēc taisnības te tā istā saimniece!

Edes māte. Vī dieviņ! Tie nu teiks! Tādēļ jau es saku: jāpastāsta tas arī vecaimātei.

Vecāmāte. Tā, tā, tā! Bet kad jūs tikai nemelojat?

Jāņa māte. Ak Kungs Jēzus Kristus!

Edes māte. Vī dieviņ! Taisnība! Taisnība!

Krauklis (*ap gadi trīsdesmit pieci vecs; apnēsātās darba drānās ienāk pa priekšnama durvīm*). Ko jūs vēl te staigājat apkārt pātarodamas? Par ko neejat gulēt?

Jāņa māte. Kas nu, mīlais, šonakt par gulēšanu! Tur jau tie jaunie dziras pašlaik uz dančiem...

Edes māte. Sacelšot mūsu gultas citu uz citas, lai vairāk rūmes. Kas nu šonakt par gulēšanu.

Krauklis. Un jūs te vazājaties ar tenkāmi!

Jāņa māte. Vai tad nu kādas mantas dēļ!
Bet nu jau mēs atkal iesim paskatīties, ko dara tur,
pa viņu galu.

Edes māte. Jā, nu mēs iesim atkal uz viņu
galu. Tāpat jau citam pie cita jāpieiet — cilvēki vien
jau visi esam.

*Vecāmāte apsēžas, savilkdama sedzeni ciešāki ap ple-
ciem, pie kam rokas viņai trīs. Krauklis paliek stāvam
un uz viņu skatās ar bažām. Jāņa māte un Edes māte,
klusām viena otrai ko teikdamas, iziet pa priekšnama
durvīm. Klusums.*

Vecāmāte (*pabargi*). Nu ko — arī tu vēl staigā
apkārt svētā vakarā? (*Laipnāki.*) Nāc nu piesēdies!

Krauklis. Nebiju tevis šodien nemaz redzējis.
Sak, ka neesi vēl slimāka palikuse. Tu jau vakar
žēlojies ar tām krūtīm. (*Apsēžas otrā galda galā.*)

Vecāmāte. Nāk jau vakars arī man. Būs tak
reiz viņš klāt! To jau nu es ik dienas vairāk jūtu...
Gana jau gara ir bijuse mana diena... (*Klusums.*)
Bet kam tu esi tāds bēdīgs?

Krauklis. Nekas, vecomāt. Man tā kā galva
drusku noreibuse.

Vecāmāte. Galva noreibuse? Esi dzēris? Tur
jau laikam dzīro — un tu arī esi bijis?

Krauklis. Nē, neesmu vis. Sauca gan mani
ar — kā to muižas pārvaldnieku...

Vecāmāte. No kā tad tev galva noreibuse?

Krauklis. No jaunām ziņām. Stipras — iesit
tūlīt galvā!

Vecāmāte. Nu, kas tās par ziņām?

Krauklis. Tās pašas, ko tev nupat šās te pie-
nesa... Negribēju jau tev nemaz teikt, lai tu nerai-
zējies. Bet ko nu! Tikpat jau tu zini...

Vecāmāte (*uz brīdi savaldītais nemiers lau-
žas tai atkal uz āru un rokas sāk trīsēt*). Tad tā
gan? Tad tā gan!

Krauklis. Esot nezin kādi parādi — tur, pil-sētā... Veco eglaini cirtīšot nost — visu mežu te, ap māju un ap Tumšo leju.

Vecāmāte. Ko? Dievs tēvs! Lai tad paliek šī vieta kaila kā grēku kalni! Kamēr ar to pasaules cilvēku sapinusēs, viss uz postu vien, viss uz postu vien! Nē! To es viņiem gan neļaušu!

Krauklis (*pieceļas un staigā*). Nezin, vecomāt, vai tu varēsi tur ko izdarīt. Bet varbūt Alma klausīs tevis vairāk nekā manis... Tikai tagad nu esi tu mierīga — vēl jau nekas nav noticis... Varbūt viss beigās būs labi...

Vecāmāte (*bargi*). Eglaini nocirst! Nē, to es viņiem neļaušu! To es viņiem neļaušu! (*Klusums. Tad domīga, kā sevī grimdama.*) Bet — cik ilgi tad nu es te būšu... Gribētos gan, lai tu mani no šenes aizved ne gar kailām pakalnēm, bet caur zaļu egļu mežu... (*Klusums.*) Un, kad manis vairs te nav, tad gan, Andri, to mazo nepamet. Paliks kā cālēni pasaulē...

Krauklis. Nu jā, vecomāt! Es, kā jau daždien krauklis, kramšķināšu pa priekšu — un viņi atkal tecēs man pakaļ... (*Iesmejas ar rūgtumu un nosēžas vecā vietā.*)

Vecāmāte. Kas var zināt, dēls, kā būs! Esmu daudzreiz domājuse... tā klusu te sēdēdama vai arī tur, gultā, kad viena pate un miegs nenāk... tad esmu domājuse... Un grūt' tiek sirdei. Mēs domājam tā, bet dzīvei ir pašai savi ceļi, un viņa mūsu domu nemaz neprasa... Arī man likās reiz, ka manu bērnu ceļš ies uz dienvidiem, kur silta saule. Bet viņi noguruši pazuda jau pirmās krustcelēs, atstādami man tos mazos... Gribētos griezties ar viņiem uz dienvidus pusi, bet dzīve — tā griež un dzen pret ziemeļiem. Pūš salts vējš un dzen sniegu acīs, bet jāiet vien... lai arī sirds krūtīs dreb...

Krauklis (*domīgi, kā sevi*). Pret ziemeļiem, vecomāt... jā gan! Un vējš ir salts... pašās krūtīs viņš liekas laužamies iekšā. (*Straujāki.*) Man jau sen, vecomāt, liekas, ka es eju pret ziemeļiem!

Vecāmāte (*paskatās stingrāki uz viņu un paloka galvu*). Jā, Andriev, es zinu. Es visu zinu. (*Domīgi.*) Bet kā mana sirds būtu mierīga, ja dievs būtu devis Almai tādu prātu...

Krauklis (*paskatās kā satrūcies uz vecomāti un saslienās; iesmiedamies*). Ka viņa necirstu nost tās eglaines, vecomāt!

Vecāmāte (*tāpat klusi, nopietni, kā viņā neklausīdamās*). Zinu, dēls, visu. Redzēju, kā cieta tev sirds, bet nevarēju palīdzēt... paraudājos tik te viena pate. Dzirdēju, ka tu bez miega un miera naktīs staigāji apkārt... likās, ka vēlās stundās dzirdu aiz sienas tavus soļus un smagas nopūtas. Žēl bija tevis, Andri...

Krauklis (*pietrūkstas un nolikstas pār vecāmātes roku. Dobji, kā pret paša gribu*). Vecomāt... tu, mīlā!

Vecāmāte (*apglauzīdama viņam galvu*). Un nu trīs gadi jau, Andri, bet man liekas, ka tava sirds vēl nava sadzijuse. Tu vēl nevari aizmirst...

Krauklis. Nē, vecomāt, nevaru. (*Atkāpdamies, ar piespiestu smieklu.*) Nu, viņa jau man vecu radu... un es pārvaldu viņas vai arī viņas vīra māju... (*Sāk nemierīgi staigāt.*)

Vecāmāte. Cits būtu sen pagriezis muguru — un nezin, kas tad ar Eglājiem būtu jau noticis! Strādā — diezin cik tev algas devuši? Un vai to arī atdevuši, ko aizņēmās priekš jaunās rijas? Viss laikam tāpat vēl?

*Krauklis kā atvairīdamies atsēstas atkal
un atspiežas rokā.*

Tilde (*ganumeitene, varen ņipra; ieskrien no priekšnama, durvis vaļā pamezdama*). Ā, tu esi te, Kraukli? Es tevis meklēju pa visu māju!

Krauklis. Ko tu no manis gribi?

Tilde. Ješka mani sūtīja. Vai tu dosi viņam savu vijoli? Prīda negrib viens pats ar armonikām spēlēt — diviem ejot feini! Prīda pats aizskrēja pēc viņusētas meitām; drīz būs klāt visas! Arī tie pil-sētas kungi gribot ar lauku meitām izdancoties... Nu, vai dosi?

Krauklis (*pasmiedamies*). Oi, oi, kas par va-
renu meitu!

Tilde. Tāds kā... Bet pate madāma tak ar grib, lai sataisa dancošanu! Es teikšu, ka tu gribi iz-jaukt!

Krauklis. Kā aizdegusēs...

Tilde. Tad man ar jāskrien uz viņusētu: tur vienas vijoles esot... Diez kur tā Sniedze — vienai tā kā drusku bailes...

Vecāmāte. Viņa neies!

Tilde (*apcirzdamās*). Mmhī, vecais pūķis! (*Iz-skrien atpakaļ ārā.*)

Vecāmāte. Ak dievs, ak dievs! Tak svēts va-kars, bet...

Sniedze (*izskrien no sāimnieku gala, uztraukta, samisuse, krīt vecaimātei ap kaklu*). Vecmāmiņ! Vecmāmiņ! Laikam Almu sit, laikam sit! (*Stipri raud.*)

Vecāmāte. Nu, nu, Sniedzīt, bērns!

Krauklis (*uztrūkdamies kājās*). Kas? Par ko? Kas ir?

Sniedze (*raudādama*). Ka viņa nedabūjuse tās zīmes... Mīļā vecmāmiņ! Dod viņai to zīmi, dod! Mīļā, labā vecmāmiņ! (*Skūpstā viņai seju un rokas.*)

Krauklis. O-o! Tad jau tā! Tik tālu gan jau!
Palieciet jūs te mierīgas. Es atkal nākšu. O-o! (*Iziet
ātri un smagi pa priekšnama durvīm.*)

OTRAIS CĒLIENS

Kraukļa istaba Eglājos. Treju durvu: labajā pusē — uz saimes galu; vidū — uz priekšnamu; kreisajā pusē — uz citām saimnieku istabām. Kreisās puses dibena stūrī šaura gulta. Skatuves priekšā galds un kādi krēsli. Uz galda šķivis ar divi glāzītēm un pudele konjaka, vēl pāri pusē.

Aiz saimes gala durvīm dzird šad un tad balsis, neskaidru troksni, smieklus un armonikas, sevišķi, kad šās durvis vaļā: citādi troksnis tik vājš, ka nejauc darbības uz skatuves.

Linga (viens pilsētas ciemiņš, gadu trīsdesmit vecs, tumšām ūsām; sēd pie galda un pipo cigāru).
A-a! Tā ir balle, kādā laikam nebiji ņēmis dalību?

Nadziņš (otrs pilsētas ciemiņš, kādus gadus jaunāks, ar gaišu bārdiņu un brillēm; tikko ienācis no saimes gala, slaukās mutautiņā). Ak tu velns! Traki! Viņi jau spēlē tā, ka jāskrien kā pašarniekam! Bet labi tas tomēr bij, ka sataisījām šo jandāliņu; man citādi sāka mesties jau garlaicīgi.

Linga. Bet dabas jaukums... piesnigušais mežs... un mēnesnīca uz baltā sniega. Mežā tā dzejiski. Viss kā izmiris. Tādas sēras jūtas pārņem... Koki drūmi šalc... dabas jaukums...

Nadziņš. E, ko tur, mežā, bradāsi! Dziļš sniegs... Bet kas te par dūšīgām meitām — velns! Tādas veselīgas un druknas... krūtis kā mūris! Un sevišķi tā viena — tāda kā bumba! Zini, ka ir ko griezt; bet, kad reiz sagriežas, tad arī pats tikai turies! Vareni meitieši!

Linga. Bet nav pilsētas veikluma. Mani tas drusku it kā traucē. Un rokas tādas cietas un rupjas.

Saņem kā stangās, domā, ka kauli vien tūlīt notirpst. Jauki jau: dabasbērni, naivi... bet trūkst tomēr grācijas...

Nadziņš. Notirpst kauli — ha, ha, ha! Notirpst ar! Bet man patīk tāda švunka! Jāatpūšas drusku un tad jāiet vēl. (*Iemetas gultā.*) Slikti, ka nav vasara — tad varētu arī pa āru...

Linga. Jā, jauka nakts... klusa vēsmiņa... mēnesnīca... dabas jaukums... Un parunāties ar tādu dabasbērnu... pastaigāties kādu stundiņu vienatnē...

Nadziņš. To tad es īsti gribētu! Ē, tā viena man patīk! Es gan viņu saņēmu nupat tā cietāki... Neko vis nepretojās, saka tikai: «Ko nu, jaunskungs! Ko nu, jaunskungs!» Šonakt es gribu gan vēl amizēties!

Linga. Tikai neaizmirsti, ka tev var tad iznākt darīšanas ar lauku puisiem — un tie ar nebūs nestipri.

Nadziņš. Tu domā, ka nesāk smērēt, — ha, ha, ha!

Linga. A ko tad...

Nadziņš. Nieki! Vai tad es šo līdzī paņēmsu? Tepat jau tā manta paliks. Bet šie vēl vienmēr turpat iekšā? Nevar laikam tik viegli salabt...

Linga. Nebij jau arī tas no viņa taktiski. Izskaidrojaties, kad divi vien, — kāpēc darīt to publiski?

Nadziņš. Jā, ko tad šī arī lielījusēs, ka savu tūkstoti te dabūšot! Braucām tik visi ekstrā šur... Bet kas mums bēdas! Padzīvosim vēl šonakt — un rītu prom!

Linga. Bet Liepam vis tā nava. Cik es noprotu — tad bankrots... Un gudrāka tā vecene būtu nedodama, jo kas tur būs: izkūpēs tik un tā... Viņš jau apbrīnojams cilvēks, veikls un uzņēmīgs, bet...

Nadziņš. Ē, tā viņu pašu darišana! Bet vai neieņemsim vienu? Tagad tur tādas rotaļas. Bet sāks atkal spēlēt — un man jāiet ar to apaļo... Ielej!

Linga. Var! Bet vai nebūtu jādod vēl arī tur — lai tie lauku puši mūs piemin? Liksim vēl atnest vienu kurvi. Naudas priekš biļetēm jau mums vēl pietiks.

Nadziņš. Var! Un kādu mārciņu konfekšu priekš meitām. Bet tur sākas troksnis... Vēl vienu!

Linga. Var!

Viņi izdzer. Tad Nadziņš izmetas pa durvīm saimes galā, no kurienes, durvīm veroties, dzird armonikas un neskaidras balsis.

Krauklis (*ienāk pa priekšnama durvīm uztraukts, bet ārēji savaldījies; grib iet saimes galā, bet piepeši pagriežas atpakaļ*). Liepas kundze vēl turpat? Atvainojat — viņa vēl nava ārā nākuse?

Linga (*pamet ar galvu*). Jūs vēlējāties?

Krauklis. Sakiet... kas pirmiņ tur notika? Man teica, ka... viņi esot nīdušies?... Viņš esot...

Linga. Ak tā? Tur jau nekas nebij. Viņš uzbudinājās gan — tā netaktiski... Bet tā jaunkundzīte sāka tūlīt briesmīgi kliegt. Viņš jau saticībā zelta cilvēks, bet šoreiz laikam drusku vairāk... (*Parāda sev uz pieri.*)

Krauklis. Un par ko viņi nīdās?

Linga. Ja es nemaldos, tad tās ir kādas naudas lietas.

Krauklis. Naudas lietas, jūs sakāt? Vai tad Liepas kungam ar to krāsotavu neiet labi?

Linga. Tā nav! Tas ir kas cits... Viņš ir par daudz labs cilvēks... saticīgs... Visur draugi. Un, kad roka vēl tāda paslaida kā viņam, tad — jūs sapratīsiet... Bet darbnīcā, redziet, kad paša nav klāt, kā iet, tā iet. Sabojā kādu gabalu — jāmaksā.

vēl klāt; sajauc nelabas krāsas — lej zemē! Bet ko no strādniekiem ņemsi? Iesāksi ar ļaunu — ne tik neies...

Krauklis. Bet kur tad viņš pats dzīvo?

Linga (*kā no augšas un ar nožēlošanu uz Kraukli skatīdamies*). Nu, kā to lai jums saka? Kas pats nav pilsētā dzīvojis, tam grūti saprast... Redziet, cik pilsētā nav vietu, kur nokavēties! Nav jau kā te, uz zemēm: ja gribi cilvēku sastapt, tad jāiet verstēm. Tur satikšanās uz katra ielas stūra. Iegriezies, piemēram, savās darīšanās iedams, uz glāzi alus — jau kāds pazīstams priekšā. Un, ja tikai negriez uz laiku vērības, tad... Bet Liepa nu ir ļoti sabiedriska cilvēks, kurš negrib ciest nekādus ierobežojumus, cilvēks ar dvēseli, kas pilna ar tiekšanos un mīlestību pret mākslu un visu daiļu. Aktieri, žurnālisti, visādi mākslinieki — ar visiem satikšanās... Bet viņš kā mākslas un katra progres draugs grib visur — nu, jūs saprātīsiet... Zināms, vajadzētu jau viņam spert nopietnākus un stingrākus soļus...

Nadziņš (*ienāk slaucīdamies, pie kam no saimes gala atskan smiekli un troksnis, un, gari pūzdams, atsēžas*). Tas nu bij atkal rekords! Izsautējos!

Linga. Tu izsit cenu!

Nadziņš. Bet tagad vajadzētu atkal vienu iemest. Ielej!

Linga. Var! (*Kad viņi ar Nadziņu izdzēruši, tad pielej vienu glāzi no jauna — priekš Kraukļa.*) Nu, lūdzu, jādzer arī jums.

Krauklis. Pateicos, nē.

Nadziņš. Tas taču konjaks, nava jau pras-tais... Rubli septiņdesmit pudele... Un tur, viņā pusē, arī jūs neredz. Tas taču patīkami — kādreiz tā izsvīdēties...

Krauklis. Mums iznāk te gana ko izsvīdēties ap darbu.

Nadziņš. Nu, darbs paliek darbs — un prieks atkal prieks.

Krauklis (*sminēdams*). Tur jums būs gan taisnība.

Nadziņš (*pieliedams tukšo glāzi, Lingam*). Nu, ņem! Ieliets ir — jādzer!

Linga. Var! (*Dzer.*)

No saimes gala iznāk kāda braša meita un, stīvi paklanīdamās, lūdz Lingu uz deju.

Nadziņš (*smiedamies*). Bet nu parādiet, jaunkundz, viņam, ko jūs spējiet! Nelaidiet tik drīz vaļā!

Linga (*ceļas un, sāņus nolīcis, ņem meitas roku padusē un iet uz saimes galu*). Es gan neesmu dejojājs, bet nedrīkstu atteikties, kad tā lūdz... dabasbērns...

Nadziņš (*piedāvādams Krauklim papirosu*). Nebiju uz zemēm bijis — gandrīz kamēr bērņībā. Bet te jau jums neklājas nemaz tik slikti... (*Klums. Tad aizvien iztapīgāki.*) Tik daudz skaistu meitu! Laikam tepat no apkārtnes... Tie puīši gan vēl tādi kā lāči, bet, kad iedzer kādu glāzi alus, tiek drošāki... Mēs ar biedri likām vēl atnest, sak, lai iet...

Krauklis. Sakiet — kas jums pilsētā ir par vietu?

Nadziņš. Man... es — aptieku preču pārdotavā, kā vecākais... kā veikala vadonis. Arī Liepa pērk pie mums krāsas priekš savas fabrikas... Viņš ir feins cilvēks — gribējās atbraukt reiz līdzī...

Krauklis. Un jūsu biedris?

Nadziņš. Viņš? Nu jā, kā to lai jums saka? Viņš ir arī drusku tā kā mākslinieks... nu, avīžu līdzstrādnieks, kur kādi notikumi un jaunākas zi-

ņas... rakstnieks... un interesējas vispārīm daudz par progresu un kultūru. Un bez tam viņš laikam vāc priekš kādas avīzes sludinājumus.

Krauklis. Tad jau, zināms, ievērojams cilvēks! Un jūs abi esat lieli draugi ar Liepām?

Nadziņš. Nu tā... jā! Mēs bieži satiekamies, sevišķi mūsu biedrībā, kur Liepas kungs ņem dzīvu dalību... pie teātra izrādēm un viscauri, jo viņš jau dikti interesējas par sabiedrisku dzīvi un mākslu.

Krauklis. To jūsu biedris arī saka. Un ka viņš naudas spaidos — laikam arī tās pašas mākslas dēļ?

Nadziņš. Tas būs gan vairāk tās mājas dēļ.

Krauklis (*izbrīnējies*). Mājas dēļ? Šīs mājas dēļ?

Nadziņš. Ak, ne šīs mājas dēļ! Te taču viņš dabū sviestu un cāļus — ha, ha, ha! Tās pirtās mājas dēļ. Bet man nepienāktos par to runāt; viņš labprāt negrib, ka par to stāsta. Cilvēks viņš glauns un apbrīnojami izveicīgs...

Krauklis. Tātad Liepa pircis namu? Kādēļ gan tas lai būtu noslēpums? Un tur tad viņš izlietojis savus kapitālus?

Nadziņš. Kapitālus — ha, ha, ha! Kad tad Liepam ir tādi bijuši, es gribēju zināt!

Krauklis. Nu, kad māju pircis... Kā tad bez naudas?

Nadziņš. Ha, ha, ha! Var redzēt, ka jūs pilsētas dzīves tikpat kā nemaz nepazīstat. Jūs esat naivs šai ziņā — vai nav tiesa?

Krauklis. Varbūt...

Nadziņš. Nu redziet! Vai tiem visiem sava nauda, kas pilsētā mājas pērk? Priekš kam tad būtu bankas? Bankas un sakari ar banku kungiem — tā pērk mājas... Naivitāte!

Krauklis. Bet kāpēc tad Liepam slikti, kad tā var pirkt?

Nadziņš. Nu, vajag tomēr arī aprēķina. Bet viņš par daudz ātri aizraujas... Māja tāli forštatē — un izrādās, ka nava nekāda rēķina aizcelt uz turieni fabriku. Neienesīga un dārga, bet parādu daudz...

Aiz durvīm saimes galā saceļas stiprāka kņada. Dzird saucam: «Uz rotaļām, uz rotaļām!» Tilde un kāda cita meita ieklūp istabā un aicina projām Nadziņu un Kraukli. Nadziņš priecīgi piekrit un iet tūlīt līdzi, Krauklis atvairās. Saimes galā dzird dziedam: «Kumeliņi, kumeliņi!» Krauklis paraugās uz saimnieku gala durvīm, kā gribēdams iet, bet tad apgriežas un lēni iziet saimes galā.

Sniedze ienāk pa priekšnama durvīm domīga, grib it kā iet saimes galā, bet atgriežas atpakaļ, ceļ rokas pret seju un dziļi nopūšas, kā saguruse tad noplok uz krēsla, saliek elkoņus uz galda un paslēpj seju rokās.

Alma (*iznāk no saimnieku gala*). Tu esi te, Sniedzīt, — un nobēdājusēs! Neraudi vis, mās, nava jau nekas... Es jau arī vairs nekā nesaku... (*Almas balsi atkal vienkāršība un sirsnība.*) Ko tur var darīt, ka mums, sievietēm, reizēm tā jānoraud... (*Apņem Sniedzes galvu un spiež sev pie krūtīm.*)

Sniedze (*visa nodreb, saņem Almas roku un skatās uz augšu viņas sejā*). Vai tevis nesita?

Alma. Nē, Sniedzīt, nē... tikai tā... nezin kā bij sadusmojies. Pēc bij pašam žēl: lai es neņemot ļaunā... Atvainojās. Un tā viņš dara aizvienam, ja, piemēram, nokavējies kur. Viņu jau visur ļoti cienī, un biedrībā, piemēram, bez viņa nekā neiesāk... Bet kur tu, Sniedze, biji — pie vecāsmātes?

Sniedze. Jā.

Alma. Un ko tā? Vai tu tiki vēl par to runājuse?

Sniedze. Jā, runāju... lai tev dod.

Alma. Labi... Un ko tad viņa? Atkal paļāja mūs? To jau man arī kalpu sievas stāsta... Gremžot pastāvīgi... Ā, viņa būtu jālūko drusku pievaldīt!

Sniedze (*atlaiž Almas roku un atvirzās sāņus*). Es jau nezinu... vai dieviņ! Bet to zīmi viņa varbūt arī dos.

Alma. Ak tā? Teicās dot? Tu gan esi laba, Sniedzīt!

Sniedze. Gribot tikai papriekš parunāties par to ar Andrievu. Bez Andrieva viņa nedošot.

Alma. Tad man jārunā ar Kraukli! Un jāsaka arī manam vīram: stipri nemierīgs. Beļ tu, mās, gan vēl palīdzi — tad es tev to nekad neaizmirsīšu... (*Atkal paviršā un palielīgā tonī.*) Un tik traki jau nemaz nav... kā vecāmāte šai lietā izturas... Eku brīnums, kad kāds parāds! Un mums jau, taisnību sakot, netaisnība ir notikuse, bet ko tur nu vairs... (*Ieiedama saimnieku galā.*) Tad tā gan, neaizmirsti tikai, Sniedze!

Sniedze (*skatās kā neizprašanā uz durvīm, tad sāpīgi*). Nav! Nav! (*Iešņukstēdamās noplok uz krēsla un iespiež seju rokās.*)

Krauklis (*no saimes gala, domīgs; ierauga Sniedzi un tuvojas tai*). Ko tu, Sniedze, — vēl arlabo raudi? Ej tu... vai tas ir vērts! Tici man: Alma nav pelnījuse, ka viņas dēļ tik daudz bēdājas.

Sniedze (*skatās uz viņu, kā kautrēdamās to teikt, kas prātā*). Vai tu tā domā?

Krauklis (*drusku apjucis, ar steigu*). Kā tad, Sniedze! Nav pelnījuse... Būtu labāk gājuse rotālās... (*Staigā un pamet acis uz Sniedzi.*) Jā gan, Sniedze, — ko tev bēdāt tik daudz cita bēdu, gana jau izbēdāsies pate savu...

Sniedze. Bet kad tās ir arī manas pašas bēdas?

Krauklis. Tavas pašas? Tu raudi, ka Almai neizdodas, ko viņa iedomājusēs. Lai tak raud viņa pate... ja vēl māk raudāt...

Sniedze. Tu arī manis nesaproti! Vai tad es tik par to? Man žēl, ka Alma vairs nav tāda... Es nekā vairs nezinu! (*Nogriežas sāņus.*)

Krauklis. Ir jau tev laikam taisnība... Arī man dažreiz tā licies, ka Alma nava vairs tāda kā agrāk. Bet ka tik mēs paši nemaldāties, domādami viņu pārvērtušos... Vai viņa jau arī agrāk nebūs bijuse tāda pate? To nevar tik viegli zināt... Mēs ejam, kā vecāmāte saka, pret ziemeļiem. Bet varbūt, Sniedzīt, reiz iesim arī pret dienvidiem... (*Pagriež Sniedzes galvu pret gaismu.*) Tā, nu pasmejies drusku — tad man ar tiek jautrāks prāts, kad tu smeji. Un tad palaid tu ar kādu riksni — jā gan!

Sniedze (*viegli un skumji pasmaidīdama*). Negribas... Bet vecāmāte teica, lai tu vēl šovakar pie viņas ieejot: viņai vajagot ar tevi runāt.

Krauklis. Labi, Sniedze, — ieiešu gan.

Alma (*no saimnieku gala, droša un cēla*). Nu, ko tad Sniedze nemaz neiet uz danci? Un vai atkal raudājuse?

Krauklis. Aiz prieka par tikšanos ar tevi... vai arī šķiršanās bēdās. Tad jau daži cilvēki raud...

Alma (*apjukuse*). Mans vīrs, Andriev, vēlējās ar tevi parunāties. Ka tu ieietu... Viņš gan arī pats nāks šur — pie citiem. Tikai ar acumirkli...

*Sniedze paskatās gari uz Almu un Kraukli
un klusi iet uz priekšnama durvīm.*

Krauklis. Ar mani? (*Sniedzei.*) Tad pasaki, Sniedze, vecāmātei, ka es ieiešu gan vēl pie viņas.

Alma. Jā, lūdzu. Viņš tevis jau gaida. Vienu acumirkli...

Krauklis un Alma klusēdami ieiet saimnieku galā.

Jāņa māte (*nākdama no saimes gala*). Neviena paša cilvēciņa! Kungi paši laikam sagājuši tur dziļāki.

Edes māte (*ienākdama tūlīt aiz Jāņa mātes*). Viņi varbūt nemaz nezina, cik jauki nu iet pa mūsu galu!

Jāņa māte. Jauki, jauki, Edes māt! Madāma jau pate ar brīnumu laba...

Edes māte. Labi visi, mīļā Jāņa māt! Un kur tad tā špāsa un tās lustes!

Jāņa māte. Nupat atkal viens no tiem pilsētas kungiem apstaigāja visus ar pudeli...

Edes māte. Kā tad — ar pudeli. Un otrs atkal deva cigārus!

Jāņa māte. Solīja jau man ar to bairīti. Bet es nē — to gan nē!

Edes māte. Vī dieviņ! Kas nu bairīti! To nē!

Jāņa māte. Reiz mana vīramāsa pameita stāstīja...

Edes māte. Vai šī, kura, ek, ar Čaksteri apprecējās?

Jāņa māte. Nu jā, tā pate, Edes māt.

Edes māte. Es jau ar viņu pazinu, Jāņa māt. Vēl kad manam svainim to pirmo puiku krustīja, bija ar krustabās.

Jāņa māte. Nu jā, tad šī ar reiz izdzēruse vienu glāzi tā bairīša.

Edes māte. Tad tīri tāpat kā mana patēva vedeklas pusmāsa — arī tā vienās kāzās iedzēruse uz šķiršanos vienu glāzi — nu, tā bairīša.

Jāņa māte. Un tad tik smieties vien gribējies visu laiku, tik smieties vien gribējies!

Edes māte. Un tad tai, uz māju ejot, bijuse saule aizgājuse pavisam uz citu pusi un visa zeme

tā vien kā ligojusēs — un beidzot bijuse arī pate aizgājuse pavisam uz citu pusi!

Jāņa māte ar Edes māti abas priecīgi un stipri smejas.

Alma (*runātāju nepamanīta, iznāk no saimnieku gala*). Ko tad jūs nu tik priecīgi viena otrai stāstāt?

Jāņa māte. Ko tad nu, mīļā madām, tāpat ienācām... gribējām satikt vēl jūs.

Edes māte. Mēs jau, madāmiņ, dzirdējām, ka jūs braukšot drīz atkal projām, — tad ienācām vēl parunāties...

Alma. Ko tad jūs gribējāt ar mani runāt?

Jāņa māte. Tāpat, madām, — vai tad nu kādas mantas dēļ!

Edes māte. Tāpat jau, jāsaka, cilvēki vien visi esam!

Jāņa māte. Bet jums jau, madām, tas gan par labu vis nenāk, ka jūs pastāvīgi te nedzīvojat.

Edes māte. Vī, vī, kas nu to deva! Šur saujiņa, tur saujiņa... bet jūsu apcirknī vis nebirst. Mums jau nu gan tā dzīve gana grūta... Nav jau tā kā, ek, tur, viņā pusē, tai vecajai...

Jāņa māte. Ko tad nu vecajai! Kad jūs zinātu, kāda viņai ir govs!

Edes māte. Kā mūris — vī dieviņ! Un piena dod viena pate vairāk nekā mums par abām.

Jāņa māte. Dotu jau gan, ja nebūtu labi pie purna! Es jau nu par to Kraukli negribu nekā slikta teikt... Bet nepatīk jau nu viņam un tai vecajai, ka jūs esat te.

Edes māte. Vī, nepatīk, nepatīk! Mēs jau varam jums, madāmiņ, atkal izstāstīt, kas te reizēm notiek.

Alma. Gan to vēlāk, nu nav vaļas. Bet vai jūs gribējāt man vēl ko citu teikt?

Jāņa māte. Ko nu daudz, madām! Par tām govu zālēm gribējām vēl palūgt!

Edes māte. Mums jau, madāmiņ, gan par maz to zāļu... kad atkal nāks vasara... Krauklis jau gan tā kā solījās dot vairāk. Bet kad jūs paši viņam to pateiktu...

Jāņa māte. To pļavas astīti, kas pie dārza malas, — to, madām, lai dod mums vēl klāt!

Edes māte. To gan, madāmiņ, — to pļavas astīti. Tad jau mums ar kas tiks. Pieminēsim jūs rītos un vakaros!

Alma. Nu labi. Es teikšu Krauklim — gan jau viņš zinās.

Jāņa māte. Un tad lai atmērī mums to pļavu tā, ka man šogad tiek tā lejas mala.

Edes māte (*uztrakusēs*). Vī dieviņ, ku' gudra! Par ko tad tev nu uzreiz būs tā lejas mala?

Jāņa māte. Vai, kur tu gribi būt netaisnīga! Vai es arī reiz nevaru pļaut tās lejas malas?

Edes māte. Lika bišķiņ pagaidīt! Kuru malu pļāvi pērn, to pļausi arī šogad!

Jāņa māte (*arī tiek dusmīga*). Tu jau gribētu kā rīme sagrābt visu viena pate!

Edes māte. Nu ko tu te ar mani ņemies kā nepilnīga? Vai tas nav viens ērmīgs cilvēks!

Liepa (*cēls cilvēks ar veiklu izturēšanos, garām, dzeltenām ūsām un gludi apskūtu zodu, ģērbies melnos svārkos. Iznāk kopā ar Kraukli no saimnieku gala*). Kas te par karu? Ko viņas tā baras?

Krauklis (*drusku uztraukts, jautrāks*). Tā mums parasta lieta. Man liekas, ka viņām abām ir dzirdēšana maitāta.

Jāņa māte (*kā apkaunējusēs*). Vai tad nu kādas mantas dēļ!

Edes māte (*arī apramstīdamās*). Tāpat cilvēki vien jau visi esam! (*Iziet abas pa durvīm uz saimes*

galu, kaut ko klusāk savā starpā runādamas un rokām mētādamas.)

Liepa (izveicīgi, laipni). Atsēdīsimies un parunāsimies par tām lietām tālāk — te Alma arī ir... Taisnību sakot, mēs jau ilgi neesam tā tuvāk izrunājušies.

Alma. Andrievs jau pret mums pēdējā laikā tāds vien ir kā auksts un naidīgs. Bet agrāk tak... *(Viņa aplust un apsēžas, kā apmulsuse no Kraukļa stingrā skata. Klusums. Liepa un Krauklis arī apsēžas.)*

Liepa. Ar to lietu jau mēs būtu drīz galā! *(Almai.)* Mēs tur parunājāties par dažām naudas lietām. Viņš nemierīgs savas naudas dēļ, kura viņam no šenes nākas. Izrunāts, ka mums jau tūlīt bankrots...

Alma. Ir ar tie cilvēki!

Liepa. Bet tik traki jau vēl nava — ha, ha, ha! Protams, jums jau nevar to ļaunā ņemt, ka domājat par savu; vismaz mēs nevaram to pārmet... Turpretī mēs esam jums daudz pateicības parādā par jūsu pūlēm visus šos gadus.

Krauklis. Esmu darījis tikai, ko domājos savu pienākumu.

Alma. Tā vis nava, Andriev... Kā kurais dara savu pienākumu! To mēs esam gana redzējuši tur, pilsētā. Bet tu esi bijis mums tikpat kā pašu cilvēks — kā brālis...

Liepa. To pašu jau es ar saku — un tādēļ es labprāt esmu ar mieru izdot jums rakstu par to, kas jums no Eglājiem nākas, lai jūs, ja tas būtu kādreiz vajadzīgs, varētu viegli savas prasības pierādīt. Kas tad zina, kas ar mums kuro var notikt... Eventuālam gadījumam, tā sakot... Bet citādi — tik traki jau vēl nav... ha, ha, ha! Finansiēlas grūtības, zina, mums pašlaik gan ir — citādi būtu piedāvājis jums vislabāk tūlīt naudu —, bet sakāt — kuram

tādas nevar gadīties, sevišķi, ja cilvēks kustas un ko dara? Bet dzersim vienu konjaku! Man no tā zemju alus dūša tīri plāna palikusi. Tāds kā jēls — jods zina, kā viņu te taisa! (*Pielej glāzes.*) Nu, uz labāku satikšanu — kā radiem!

Krauklis (*kavēdamies*). Pateicos. Bet... man gan netik.

Liepa. Ak nu, blēņas! Esam tak vīri! Sveiki! (*Dzer.*) Jā, finansiēlas grūtības... bet tikai arī uz brīdi...

Izdzer savu glāzi arī Krauklis.

Alma. Jā, kam tev vajadzēja tik plaši iesākt! Viņš man, Andriev, mūžam tikai raizes vien dara. Nevajadzēja pie tāda iet... (*Saskatās ar Kraukli.*) Vai es sev nedabūtu cita — labāka saimnieka? (*Paskatās atkal uz Kraukli un tad novēršas.*)

Liepa. Un par to meža ciršanu ar jums nebūtu tā ko uztraukties. Ne jau visu nocirtis — un es nezinu, kas tur par gudrību — tos kokus pārāudzēt. Izkurtē — tiek tikai malka. Un augs jauni atkal vietā...

Krauklis. Augs, bet ne tik drīz... Tur jums iznāks saduršanās ar vecomāti: viņa raugās uz to sāpīgi.

Liepa. Ak nu, vecs cilvēks: cik tur vairs tā prāta! Uz viņu daudz klausīties mēs nevaram — to sapratīsi arī jūs paši.

Alma. Es nezinu, ko tā vecāmāte! Vai viņai kā trūcis?

Liepa. Bet varbūt mēs varētu arī mazāk cirst... Ja, piemēram, tas tā notiktu, kā es ieminējos. Bet tā nu ir Almas darīšana; es tur nekā nevaru...

Krauklis (*pēc brītiņa*). Vecāmāte bīstas, ka bērniem varētu tā no viņu mantojuma kas zust...

L i e p a. Ha, ha, ha! Tad jau, zināms, nedrīkst nekā iesākt — un kapitālam jāguļ nedzīvam! Bet tas būtu neprātīgi! Pēc gadiem — ho! Vai jūs domājat, ka tas tik neiespējami — pārvērst reiz šo māju par muižu? Bet tā ir Almas darīšana... Dzersim vēl vienu konjaku; tas bija labs, un es sāku atspirgt... (*Pielej glāzes, piesit un gaida, lai arī Krauklis ņem.*)

No saimes gala ienāk, smiedamās un klusām runādamās, divas meitas, atsēžas uz gultas un laupa konfektes.

A l m a. Tā viņš man vienmēr pārmet, kā kad es varētu ko darīt. Ja nu tu vai Sniedze gribētu palīdzēt... Jūsu jau viņa klausā...

K r a u k l i s. Es nezīnu... man sāks kāpt galvā — es reti dzeru.

L i e p a. Ak nu, nieki! Sveiki! (*Dzer.*)

Dzer arī Krauklis. Klusums. Kā nospiesti. Pēc brītiņa ienāk Linga ar Nadziņu, nosēžas pie meitām un klusām ko runā un smejas. Drīz Nadziņš ar vienu meitu iziet atpakaļ; viņiem pakaļ izmetas arī otra meita, kaut gan Linga pūlas viņu atturēt.

A l m a. Jūs palikāt viens pats. Kādēļ laidāt savu dāmu projām?

L i n g a. Karst, cienījamā kundze, — gribu drusku atpūsties. Bet es jūtos gan dikti laimīgs, ka varēju vakaru pavadīt šo dabasbērnu pulkā...

L i e p a. Viņš vēl iemilēsies kādā ciema meitā — redzēsiet gan!

L i n g a. Šīs dienas man tiešām būs kā sapnis, kad atkal atradīšos pilsētas mutulī.

K r a u k l i s (*jautrām acīm*). To sapni jūs varat iegūt uz visiem laikiem, lai pēc nav par viņu jāsērojas: nāciet tik šurp — darba netrūks!

L i n g a (*nopūzdamies*). Dievamžēl tas nava iespējams. Pienākums sauc uz citu dzīvi, jo ikvienam

jākalpo vispārībai, kā tas saskan ar viņa dāvanām un spēkiem.

Krauklis (*ar ironisku nopietnību*). Ak tā — jūs domājat par tām jaunākām ziņām? Tā, protams, ļoti svarīga lieta!

Linga (*aizskarts*). Priekš mākslas, kultūras un progresa... tas nava nemaz tik viegli apsverams... kā jūs to domājat... Māksla un progress prasa intensīvu un daudzpusīgu darbību...

Istabā trokšņaini ieklūp pāra meitu.

Viena meita. Uz rotaļām! Nu, uz rotaļām! Visi! Visi! (*Liepam.*) Arī jums jānāk, kungs!

Otra meita. Mēs gribam iet «Viens zemnieks brauc uz mežu». Un pašu kungu liksim par to zemnieku.

Liepa (*pieceldamies*). Kad jāiet, tad jāiet! (*Iziet ar vienu meitu saimes galā.*)

Alma (*otrai meitai, kura palikuse stāvam un gaidām*). Mēs iziesim gan... Palūdz labāk tur to kungu — viņš tāds vientulīgs.

Linga (*meitai, kura viņam tuvojas*). Esmu gan noguris, bet nedrīkstu atteikties, kad lūdz dabasbērns...

Linga ar meitu iziet saimes galā, kur dzird dziedam.

Alma (*skatās Kraukli ilgi un cieši. Viņu acis sastopas un it kā sastingst*). Andriev... dzer vēl vienu glāzi — un šoreiz ar mani! (*Pielej glāzes.*)

Krauklis. Tu ar konjaku dzer?

Alma (*iesmiedamās*). Par ko lai es nedzertu, kad citi dzer? Esmu izmācījusēs... Nu, Andriev, — mēs neesam ilgi kopā dzēruši. Vai zini, cik ilgi? (*Dzer.*)

Krauklis. Kamēr tavās kāzās. Bet tad jau man izgāja slikti — sašķīda glāze... (*Dzer.*)

Alma. Tu jau pats viņu sašķīdi, Andriev...

Krauklis. Varbūt... Man jau toreiz laikam daudz kas šķīda — kā dzērājam...

Alma. Daudz šķīda? Andriev...

Krauklis. Un tad tās stikla skambas ar visu labi saderēja... Bet sauc tu mani labāk par Kraukli...

Alma. Nē! Man patik labāk par Andrievu... kā agrāk... Jā! (*Viņa nolaiž acis un cieš klusu; krūtis nemierīgi kā pēc gaisa tver; kā pate neapzinādamās, viņa uzliek savu roku uz Kraukļa rokas.*) Vai tiešām vairs nekas nevar atpakaļ nākt no tā, kas bijis... Andriev?

Krauklis (*skatās uz viņu, kā domās grimdams, kuras nav svešas*). Tas ir tas dīvainais, ka cilvēks vēl vienmēr it kā gaida pēc tā, kas bijis, kaut arī ikviens cits viņam teiktu, ka tas ir neprāts...

Alma. Nevar vairs nākt atpakaļ, nekad?

Krauklis (*tumši*). Nevar vairs nākt!

Alma. Pazudis uz visiem laikiem — uz mūžu?

Krauklis. Uz mūžu!

Alma. Kā sapnis, kurš par īstenību nekad nepārvērtīsies?

Krauklis. Kā sapnis!

Alma (*salikst uz galda malas, un pleci viņai norautās*). Andriev! Andriev!

Krauklis (*ilgi viņā skatās, kā sevī grimdams, tad dobji*). Tu drebi, Alma... Jā, pār mums pūš ziemeļu vēji. Nav labi, kad jāiet pret ziemeļiem! Bet mums daudziem laikam te tas ceļš tā pagriezies... Es nezinaju, ka arī tu to mani.

Alma (*izceļas taisni un apslauka seju*). Jā, Andriev, tev taisnība... Viss beidzot... ē! Kaut jel pagātnē varētu palikt! Bet kaut kas it kā piesējis pie šās nejēdzīgās tagadnes un nelaiž projām — ne uz priekšu, ne atpakaļ. Tā ir arī man. (*Klusums.*) Bet es tev, Andriev, gan vēl ko lūgšu. Es nezinu,

vai tu manis klausīsi, bet es tomēr lūgšu — kaut arī tā dēļ, kas reiz bijis... (*Klusums.*) Andriev, runā gan tu ar vecmāti — tu jau zini. Citādi — es nesaprotu... kas ar mums visiem lai notiek. (*Klusums.*) Andriev, vai tu būtu tik labs un žēlīgs?

Krauklis (*cieš brīdi klusu un sarauktām uzacīm kaut ko domā*). Es, Alma, negribēju tur iemaisīties. Nav viegli uzņemties tādu atbildību pret tiem mazajiem. Kāpēc tu no manis vēl to prasi?

Alma. Bet neviens cits te vairs nevar man palīdzēt — esi palicis tikai tu. Un, ja tu, Andriev... ja es reiz tev... tad neatstāj manis šai brīdī! Kas var zināt, kas citādi notiek...

Krauklis (*ilgi skatās viņai sejā, kā pēc kā meklēdams; smagi*). Labi, Alma, es par to domāšu!

Alma (*kā atspirguse, silti*). Paldies tev, Andriev! Bet dzersim nu vēl otru glāzi — tam, kas bijis! (*Pielej glāzes.*)

Krauklis. Man sāk jau reibt, Alma... (*Viņš paskatās uz Almu, un acis tam it kā iedegas.*) Noreibšu pavisam...

Priekšnama durvis klusi parādās Sniedze un atkal pazūd.

Alma. Dzer, mīļo Andriev, ar mani vēl šo glāzi! Un atminies to pavasara vakaru pēc Jurgiem, kad tu biji pie mums atnācis. Mēs gājām gar eglaini, un kaut kur koka galā dziedāja kāds putns pret dzelteno debesi... Un no tērcēm cēlās migla, un mēnesi viņā tikko varēja redzēt... Tad mēs... Vai tu to vakaru vēl piemini? (*Dzer.*)

Krauklis (*kā tvaikos*). Jā, dievamžēl jā! Nesmu varējis aizmirst. (*Dzer.*)

Tilde (*ieskrien strauja, sakarsuse*). Kraukli, nāc dancot! Nupat būs krokoveks, un tie puisi neviens nemāk, arī viņsētas Mārtiņš ne! Nāc nu!

Krauklis (*smejas*). Lūk, dzirkstele! Ej projām — lec viena pate!

Tilde (*apcirzdamās*). Mmhi! Tāds kā vecis! (*Izskrien atpakaļ saimes galā, kur pašlaik spēlē.*)

Alma (*pieceldamās*). Bet ko, Andriev? Iesim, mēs divi vēl vienreiz dancot! Pēc ilgiem laikiem... Iesim!

Krauklis (*pieceļas vairīdamies*). Nav vērts, Alma, nav vērts!

Alma. Iesim gan! Ko vairs rēķināt, Andriev! (*Viņa piestājas tam cieši klāt, kā apviņas tam, un velk uz saimes gala durvīm.*) Es tev, Andriev, vēlreiz gribu kaut ko teikt... Tagad ne, bet reiz es teikšu — reiz teikšu!

*Viņiem pa durvīm izejot, saimes galā saceļas liels troksnis.
Daudz priecīgu balsu viņus saņem; klaigas, smieklī;
sāk spēlēt.*

TREŠAIS CĒLIENS

Vecāsmātes istaba — kā pirmajā cēlienā.
Ārā gaiša mēnesnīca, un piesnigušās egles aiz loga atkal labi redzamas.

Vecā māte (*ar segu ap pleciem sēd galda galā*). Tā, meit, — nu esam gan vakarējušas! Ir jau laikam vēlu...

Sniedze (*sēd uz zema soliņa vecāimātei pie kājām, viņai uz ceļiem atspiedusēs*). Gribas ar tevi padzīvoties, vecmāt... Raug, kā nu es pie tevis sēdu — gluži kā kad maza biju... un kad tu mācīji man dziesmas rītos un vakaros...

Vecā māte (*pasmaidā un apglauda Sniedzei galvu*). Ir jau gan, meit, tā — kā kad maza biji. Dzīvojām abas garos vakaros... (*Nogrimst domās.*)

Sniedze (*klusām*). Vecmāmiņ!

Vecāmāte. Nu, meit?

Sniedze. Tu tāk vari iedomāt, kāda bija mana māte?

Vecāmāte. Vai, meitiņ, kā tad es to neiedomāšu!

Sniedze. Kāda viņa bija — mana māte?

Vecāmāte. Laba meita viņa bija man... kā manas pašas bērns.

Sniedze. Bet kā viņa izskatījās? Vai vairāk tā kā es vai tā kā Alma?

Vecāmāte. Jūs jau abas viņas meitas: paskatos uz vienu, paskatos uz otru — viņu iedomāju.

Sniedze. Bet no auguma, vecomāt, no sejas?

Vecāmāte. Viņa jau ar bija tāda pate stalta kā Alma... un vēl jau izaugsi tu ar lielāka... Un arī no sejas Alma izskatās viņai stipri līdzīga.

Sniedze. Bet es, vecmāmiņ, — es ne?

Vecāmāte. Tev, meit, ir viņas daba. Tur atkal jūs esiet kā divas ūdens piles viena otrai līdzīgas.

Sniedze (*nolikst uz vecāsmātes klēpja, klu-sām*). Tad es māmiņu it kā redzu... Kā Alma... Kā Alma...

Vecāmāte. Un arī no tavām acīm un balss es viņu allaž atceros. Acis tev jau maziņai bij tādas kā viņai, bet balss tiek aizvienam līdzīgāka, kad audz liela. Dažreiz, kad tevis nemaz neredzu, bet kad tu runā kaut kur ārā, — sak, viņa un viņa...

Sniedze. Izstāsti, vecomāt, man vēl ko par māmiņu! (*Klusums.*) Kādēļ viņa nomira?

Vecāmāte. Dieva prāts, Sniedzīt... Kad Al-diņš nāca pasaulē... Aizsauca dievs viņu pie se-vis... Un tad es nācu uz sava jaunā dēla māju — jūs bijāt tādi maziņi...

Sniedze. Atnāci, vecmāmiņ, mūs kopt un audzi-nāt — un es savu māti esmu aizmirsuse... (*Nolikst atkal vecaimātei uz klēpja, un vecāmāte glauda viņai matus.*) Un tad nomira arī tētiņš...

Vecāmāte (*domīgi*). Jā, meit, palikām mēs vien.

Sniedze (*paceldama galvu*). Bet tu saki, ka es neesot tīri sveša... ka man no mātes...

Vecāmāte. Jā, meit, sirds — par visu vairāk no viņas sirds. Arī viņai bija tāda... Lūk, kā nupat tu Almas dēļ tā noraizējusēs, lai gan viņa mums kā svešiniece...

Sniedze. Man, vecomāt, Almas reizēm stipri žēl. Es nevaru citādi!

Vecāmāte. Tu jau nu gribi viņai palīdzēt, bet nezin, vai tas ir labi. Kur tev pašai būs, kad vajadzēs, — vai viņa tev vairs to atdos? Tu jau runāji, ka gribot vēl iet ko mācīties...

Sniedze. Tad es mācīšos no tevis — visu, vecomāt, mācīšos no tevis! Tu nekā nebēdā!

Vecāmāte (*domīga, kā tālumā skatīdamās*). Jā, meit, gana būs tev pasaulē ko ciest — ar tādu sirdi... Tie visvairāk cieš... Bet glabā viņu, kādu dievs devis! (*Klusums.*) Un tad tu domā gan, ka Andrievs arī gribēs tāpat kā tu?

Sniedze. Es domāju tā, vecomāt.

Vecāmāte. Bet kur tad viņš tik ilgi dzīvo? Tu teici, ka es gribu ar viņu runāt?

Sniedze (*pieceļas un aiziet par gabaliņu*). Viņš jau solījās arī nākt.

Vecāmāte. Vai tad viņi tur vēl arlabo danco?

Sniedze. Jā, danco...

Vecāmāte. Un Andrievs — ar danco?

Sniedze. Viņš ar turpat... runājas ar Almu... (*Aizgriežas nemierīga, kā aizskarta.*)

Vecāmāte. Ar Almu? Kaut tad nu ar vēl ienācis šovakar! Man ir jāiet pie miera... Esmu, meit, stipri piekususe. Un viss man ir tagad tik savādi, tik savādi...

Sniedze (*paraugās uz viņu kā nesaprotamā baiļu nojausmā*). Es iešu vēl... Es viņam teikšu... (*Iziet pa priekšnama durvīm.*)

Vecāmāte sēd noguruse, salikuse, ar klēpi saliktām rokām un uz krūtīm nolaistu galvu kā snaudienā. Gar gaišo logu ārpusē lēni noiet tumša ēna.

Aldis (*ieskrien strauji no āra, steidzīgi*). Ka tu zinātu, vecomāt, kā nu iet pa viņu galu! Sanākuši beidzot visi viņu sētas puīši un meitas! Prīda ar Ješku spēlē! Un tad danco! Arī tie pilsētas kungi — kūp vien! (*Pamana, ka vecāmāte tāda klusa, iet gar viņu no vienas puses uz otru un nolikdamies pūlas ieskatīties viņai sejā, tad nometas uz soliņa, kur nesen Sniedze sēdējuse, uzmetas ar elkoņiem vecāmātei uz klēpja un skatās uz augšu — viņai sejā.*) Par ko tu esi bēdīga, vecomāt? Tu tak esi mūsu pašu mīļā, labā vecmāmiņa! Kad es izaugšu liels, tad es tev pirkšu santa svārkus un vizināšu tevi kariatē!

Vecāmāte (*zēnam vaigus apglaudīdama, sirsnīgi, klusi*). To jau tu sen man soli, dēls... Kad tikko mācēji kājiņām iet, jau sāki solīt... tos santa svārkus!

Aldis. Un došu ar! Redzēsi, vecmāmiņ!

Vecāmāte. Es jau ticu, dēls. Bet vai nu nebūs tev laiks gulēt iet? Laiks gan!

Aldis (*paceldamies*). Nē, vecomāt! Man gribas vēl tur! Pēc laidīšot raķites gaisā — tiem pilsētas kungiem esot... Redzēs, kādas tās raķites būs! Prīda saka, ka tāda guns bumba skriešot augsti gaisā — vēl augstāk nekā mūsu garās egles kalnā...

Vecāmāte. Lai nu, dēls... Tev laiks pie miera iet! Ienāks Sniedze, paēdīsiet vakariņas un iesiet gulēt. Es arī iešu gulēt...

Aldis. Es jau varu arī vēlāk viens pats... Ā, vecmāt, — nu es zinu! Tu domā, ka es vēlāk nenoskaitīšu tās lūgšanas? Tu domā, ka man var aizmirsties? Bet, ja tu gribi, es noskaitīšu jau tūlīt, kamēr tu vēl dzirdi!

Vecāmāte. Nē, dēls, kad iesi gultā. Tad vairs nevajag nekā cita runāt kā tikai aizmigt... Maziņš skaitīji — nu esi palicis slinks.

Aldis. Par tiesu gan — neaizmirsīšu! Un, ja ar man vakarā aizmirstos, tad rīt es par to noskaitīšu divas reizes no vietas!

Jāņa māte (*ienāk dūšīgi pa priekšnama durvīm*). Āre, es vēlreiz ienācu pie jums.

Aldis (*ar steigu*). Jāņa māte ar Edes māti sāka pirmīt atkal briesmīgi bārties... dūres vien dauzīja viena pret otru! Bet, kad sāka spēlēt un dancot, tad viņām izjuka...

Vecāmāte (*saņemdamās, bet ar jūtamu apnikumu*). Esi mierā, Aldi, — ej tur pie malas!

Aldis atvelkas kaktā un uzmetas ar krūtīm uz gultiņas galvgaļa.

Jāņa māte (*aizkaitināta*). Kā ar tādu nebārsies! Tur jau, jāsaka, kaut no akmeņa bijis, jāsāk vien kliegt — par tādu netaisnību! Es jau nu to necietīšu un necietīšu! Šī vien domājas esam cilvēks pasaulē. Vai dieviņ! Nē, mīļā, ir citi ar cilvēki, kam tāpat gribas tā labuma!

Vecāmāte. Kas tad nu atkal jums noticis?

Jāņa māte. Nu tā pate otrējo mātīte! Tāds kā nešpetnis cilvēku starpā! Bet es viņai gan vēl parādīšu!

Aldis saviebj seju un dauza dūri uz dūres, kā redzējis darām Jāņa māti un Edes māti, un pats pie sevis smejas.

Vecāmāte. Par ko tad nu atkal tas naidis izcēlies?

Jāņa māte. Nu tās pļaviņas dēļ! Ierunāju madāmai, sak, lai dod to govu zāļu vairāk. Došot ar, lai tik Krauklis nošķirot. Bet, sak, tad gan es uz priekšu gribu pļaut to lejas malu, jo otrējā nav vēl nekad augšas malas pļāvuse. Kā negudra! Šī to neļaušot! Sak, ta tad tu esi man neļāvēja! Gribēju tad tūlīt parunāt Krauklam, kā ar to lietu būs. Vai viņa te nav? Tad būs laikam atkal iegājis saimnieku galā...

Vecāmāte. Nava te. Bet vai nu tāda steigšanās? Kur vēl zāļu laiks — un jūs jau baraties!

Jāņa māte. Kas nu par bāršanos! Es jau negribu nekāda ļauna — es tik pēc taisnības! Un tā dēļ gribēju parunāt jau tūlīt: sak, kad tā tiks klāt pirmā, tad vairs nekā! Kas viņai par muti! Un par otru — ko tik sagrabdama! (*Klusām nolikdamās un ar roku rādīdama.*) Steidza jau nupat madāmai stāstīt, ka jūs gan te esot viņiem par lielu grūtumu... mājai nākot liela skāde... Un ka jums esot tāda govs kā mūris... Nemaz nekaunējās, kaut gan es ar turpat klāt biju.

Vecāmāte. Ko tu man tādus niekus runā! Es jau sen vairs uz jums neklausos... Pašas tik viena otru paļājiet un nīdiet!

Jāņa māte. Es jau nekā — kas tad man! Lai runā kurais, kā grib! Es tikai pasaku, ko esmu dzirdējuse, — un vairāk nekā. Bet tad ir jāskatās tā Kraukļa turpat viņā galā. (*Iet ārā un durvis sagražas ar Edes māti, kura nāk iekšā.*)

Edes māte (*ar dusmām*). Laikam jau staigā atkal te apkārt, tās savas pasakas nesādama! (*Ienāk, pasteigdamās Jāņa mātei garām.*)

Jāņa māte (*durvis atcirzdamās*). Te paraug, cik nejēdzīgs meitiets! Lai nu saka viens cilvēks,

vai es esmu tevi pavisam aiztikuse! Kā viena pagāniete! (*Aizcērt durvis.*)

E d e s m ā t e. O, zinu gan, māte, kāda tu esi un kāda tev ir jauka mute! Jau nupat steidza madāmai arī par jums gaušāt — vī dieviņ! Ka Krauklis jums nezina ko visu atgrūžot un darot mājai lielu skādi... Es turpat stāvu, bet nekaunas it nemaz! Sak, ko tu nu, cilvēks, — vai tev žēl, ka otram arī kas tiek? Sak, vai viņa nepelnītu ņem — vī dieviņ! Bet vien dien, ko domā, teica, ka jūs tiem citiem lopiņiem pienu ar zālēm atņēmot — aiz to maz dodot...

V e c ā m ā t e. Nu redz! To pašu dziesmu dziediet viena, to pašu otra. Abas tādas pašas! Kam jūs te man nesiet tās savas plāpas! Te — kā cimds ar roku, te atkal reجاتies...

E d e s m ā t e. Ko tad es? Man nekas — lai dara kurais, kā grib! Es tik pasaku, ko esmu dzirdējuse. Bet mute viņai jau no laika gala ir nejēdzīga — vī dieviņ! To es zinu jau no tā laika, kad vēl Ārniceņos dzīvojām! Bet te laikam Kraukļa nav? Gribēju ar viņu tūlīt parunāt. Šī man atņēmsot, kas man jau pa ienākumam ir piederējis! Ē! Es tev gan iedošu labu lejas malu!

Aldis dauza atkal dūres un smejas vecaimātei aiz muguras.

V e c ā m ā t e (*nopūzdamās*). Vai jums nekā vairs cita — labāka pasaulē nav? Ak jūs, briesmīgie nemiera cilvēki!

E d e s m ā t e (*ļoti godīgi*). Kas tad nu par nemieru! No manis necelsies nekāds nemiers! Kad visi tā dzīvotu kā es, tad dieva miers pasaulē! (*Uzreiz asi.*) Es tikai gribēju Kraukļam pasacīt, kā tā lieta ir... Bet laikam tad viņš būs iegājis saimnieku istabās... jāiet vien uz viņu galu... (*Iziet ārā pa priekšnama durvīm.*)

A l d i s (*nolēkdams no gultas gala*). Nu viņas no-

stāsies krusttēvam viena vienā pusē, otra otrā, daudzīs dūres — un būs liela kliegšana! (*Grib skriet ārā.*)

Vecāmāte. Neej vis, Aldi, — paliec tepat! Kotur!

Aldis nolaidies atgriežas atpakaļ un, ar krūtīm uz krēsla atzveltņa uzmeties, sāk kaut ko pie sevis dungot.

Sniedze (*iznāk no saimes gala, ar sāpīgu smaidu*). Nu jau ir viss atkal labi, vecomāt. Alma vairs neraud... viņa ir atkal priecīga... Alma vairs neraud...

Vecāmāte. Un kur Andrievs? Viņš ar tur bija?

Sniedze. Jā, turpat... Bet teicās gan nu tūlīt nākt. Bijis piemirsis — lai tu, vecomāt, neņemot par ļaunu.

Vecāmāte. Ko nu par Andrievu! Tas jau man ar tāpat kā tu... Un tavu māti ar jau viņš turēja mīļu... agri bija palicis bārenītis. Te nāca kā uz tēva mājām. Pie viņa tad arī jūs, bērni, turaties, kad manis vairs te nebūs...

Aldis. Vai tu, vecomāt, domā kur iet?

Vecāmāte (*domīgi, klusi*). Būs tak jāiet reiz. Tad paliksiet te kā putnēni... (*Klusums.*) Būs jāiet...

Sniedze (*sāpīgi, kā sevī*). Nu jau visi ir palikuši atkal priecīgi... Braukšot laikam jau rīt atkal projām uz pilsētu.

Aldis (*ārā skriedams*). Un neņems tevis līdz — redzēsi! Meitene!

Vecāmāte. Tā gan? Lai brauc vien, meit! Ko viņi ar te darīs? Ne viņu sirds te, ne viņu dzīve...

Sniedze (*kā sevī*). Un aizbrauks Alma... Un es nevarēšu viņas vairs tā gaidīt atbraucam kā līdz šim... nē, nevarēšu! (*Noiet pie malas un klusi apsēžas.*)

Krauklis (*ienāk pastrauji, drošām acīm, bet drīz paliek domīgs un it kā raisās pats sevī no kaut kā vaļā*). Tu gan manis nogaidījies, vecmāt, — nebaries nu! Tur jau tīri kā balle — un iejuku es ar. (*Apsēstas galda otrā galā.*)

Vecmāte. Ai, bērni, bērni... tādā vakarā... Bet ko nu... (*Klusums.*) Man vajadzēja ar tevi parunāties, Andriev. Te jau Sniedze man lūdzas un lūdzas tās Almas dēļ... bet man gan nav nekāda prāta viņai dot. Ko tad tu, Andriev, domā?

Krauklis (*cieš brīdi klusu, sevī kaut ko pārlikdams, tad savaldīti, tumši*). Es, vecmāt, gribētu Almai palīdzēt. Ja man būtu, es laikam to darītu. Vai to vajadzētu darīt un vai ar to būtu līdzēts — to es nezinu... Bet par cita mantu tik viegli un drīzi nospriest es neuzdrošinos. (*Klusums.*) Vai, Almai palīdzēdami, mēs neizdarām ko sliktu — sliktu citiem... tas ir — no kā man bailes. Tādēļ steigties nevajadzētu... vismaz vēl šodien ne.

Klusums. Krauklis elpo smagi. Sniedze, kas visu laiku stīvi uz viņu skatījies, atlaižas sevī kā atsvabināta un mierīgi raugās pretim vecmātei, kad tā, kā atkal no viņas lūgšanās gaididama, pagriežas pret to.

Vecmāte. Tas bija taisnība, Andriev, ko tu teici. Es jau domāju: sak, Andrievs pasacīs, ko darīt. Iedot ir viegli, bet atpakaļ dabūt grūti — tā jau bijis un būs... Bet tu, meitiņ, raudi un sities vainost. Nu vieglāka sirds palika... Bet savādi ir man, bērni, visas šās dienas — tā vien... kā kad būtu kam jānotiek, kas jau ilgi gaidīts... (*Klusums. Neviens nekustas. Sniedze iespieduse seju rokās.*) Bet nu es gan vēl ko darīšu. (*Viņa nedroši pieceļas un ieiet aiz gultas aizkariem; pie galda atgriežoties, tai līdz mazs vistoklītis, kuru viņa lēnitiņ vaļā.*) Te ir tas mana dēla atstājums. Esmu glabājuse garus gadus. Bet nu es jūtu, ka nebūs vairs

ilgi jāglabā — spēku atņem kā ņemt. Un bailes tiek, ka nepatver pasaule, kad pate aizmiegu... Tad nu nodošu tev, Andriev: glabā tu tālāk priekš tiem bērniem un dari, kā tava sirds tev liek un kā vari dieva priekšā atbildēt... (*Izņem papīrus un dod Krauklam.*) Tas baltais papīrs ir Sniedzes, tas zilais Aldiņa... Paglabā nu tūlīt jau pie sevis. Mans ir tas dzeltenais — tas lai vēl paliek pie manis. Tad man ar vēl būs kāda manta, ko glabāt. (*Satin atlikušo papīru vistoklītī un noglabā atkal gultā.*) Bet, kad būšu nomiruse, tad tu, Andriev, viņu paņem.

Krauklis (*nesteidamies noglabā zīmes savā kabatas grāmatiņā*). Nerunā nu par miršanu, vecmāt! Gaidīsim vēl visi jaunas vasaras.

Vecmāte. Mana vasara jau sen bijuse un aizgājuse. (*Apsēžas un domīgi paloka galvu; kā savām domām tik ļaudamās, klusi.*) Tad noņem tur, cik vajag priekš manām bērēm. Tu jau zini, ka zārks man uz istabas ir... visas drēbes arī sagādātas... Un, kas paliek pāri, — to tiem pašiem bērniem. (*Paraugās apkārt, tad noliec galvu un saliek rokas klēpī.*)

Sniedze paceļ galvu, kā no kā izbijusēs, piesteidzas vecmātei un pieglaužas cieši tai klāt.

Pie priekšnama durvīm kāds klaudzina — klusāk, tad stiprāk.

Krauklis (*iztrūcies pieceļas kājās, kā neizprašanā paraugās apkārt un iet durvis atvērt*). Kas tur ir?

Mežucirtējs (*bārdains vīrs ar mēteli un lielu ziemas cepuri, ar pātagu rokā*). Labvakar!

Krauklis. Labvakar! Ko jūs, ciemiņ, vēlaties?

Mežucirtējs. Es nezinu, vai esmu riktīgi trāpījis vai ne: vai šitā māja ir tie Eglāji?

Krauklis. Jā. Bet kā jums te vajadzēja? Pie kā jūs uz Eglājiem braucāt?

Mežucirtējs. Man vienalga, kad tik ir Eglāji! Šī puse man tāda pasveša. Un uznāca vakars; nezināju nemaz, kur tikt te iekšā. Visur meži un meži un sniega — lai dievs pestī! Un tā māja ar te kā liela baznīca — nezini, pie kura gala stāties! Beidzot tad vienas durvis sataustīju un nācu tik iekšā.

Krauklis. Tad piesēžaties! (*Pastumj viņam krēslu.*) Un sakāt tad, kas jums Eglājos par darīšanu! Ja jūs pašu saimnieku meklējiet, tad gan jums jāiet tur, uz viņu galu.

Mežucirtējs. Saimnieki? Tie tak dzīvojot pa Rīgu, un tās mājas būšanas te pārzinot kāds cits — par Kraukli laikam saucot. Kas zin, jūs pats tas esat?

Krauklis. Jā, tas es esmu; bet, ja jums vajag, tad jūs varat satikt arī pašus mājas īpašniekus.

Mežucirtējs. Man nekā no viņiem nevajag! Man darīšana tikai ar pircēju... Bet tur jau laikam kādas godības — spēlē un danco... (*Pieceldamies.*) Parādiet tikai man, kur lai es nolieku darba lietas un pārtiku! Man šovakar jābrauc vēl gabaliņu sātņš — līdz vienām mājām. Tur palikšu pa nakti un ciemošos rītdien, jo man tur radi.

Krauklis. Kas tās par darba lietām? Ko jūs runājat?

Mežucirtējs. Nu, cirvji un zāgi, un viss, kas vajadzīgs mežu ciršanai un koku tēšanai. Pirmdien būs klāt visi mani strādnieki. Nevar jau visa tā nesin atnest.

Krauklis (*uztraukts, bet savaldijies*). Un kas te jūsu strādniekiem darāms?

Mežucirtējs. He, he, he! Kā jūs ar nesaprotiet! Nu jācērt mežs!

Krauklis (*smagi*). Ha-a! Tad tomēr tā! Un jums jau pirmdien jāšāk cirst?

Mežucirtējs. Kā tad! Ko tad piegaidīs! Jāpastedzas, ja grib vēl šogad dabūt slīperus un brusas uz upi... Esmu saņēmis no pircēja to ciršanu. Skatījos braukdams: ir jums te ap māju skaistas egles...

Vecāmāte pieceļas kājās, stingra, bargām acīm un trīcošu zodu — iet cieti un draudīgi uz saimnieku gala durvīm, ne vārda nerunādama.

Sniedze (*satrūkstas un metas viņai klāt*). Vecomāt! Kur tu iesi? Kur tu iesi?

Krauklis (*aizstādamies vecāmātei priekšā, savaldīti*). Vecomāt, neej vis tu! Tur nekas nebūs — tik sažēlosies! Neej vis!

Vecāmāte (*uz Sniedzi un Kraukli neklausīdamās, draudoši*). Es viņiem! Es viņiem! Es viņiem!

Sniedze (*bailēs raudādama*). Vai dieviņ! Neej, mīļā vecmāmiņ!

Krauklis (*saņemdamš vecomāti aiz pleciem*). Paliec tu, vecomāt, te! Es iešu. Paklause manis! Tu nevari!

Vecāmāte (*grūti nopūšas un visa it kā saplok, sakrīt un salīkst, ļaujās Kraukļam aizvesties uz krēslu un apsēdināt*). Taisnība gan, Andriev... Ko es vairs varu... Man jātaisās uz citu...

Sniedze apsedz viņai ap pleciem vilnaini, kura nokrituse, un vecāmāte ar noliektu galvu grimst kā domās un nespēkā.

Krauklis (*Mežucirtējam; vēsi, cieti*). Iesim! Es jūs aizvedīšu pie saimniekiem. (*Atgriezdamies.*) Es vēl ienākšu pie jums, — esat tikai nu abas mierīgas! (*Iziet pa durvīm uz saimnieku galu.*)

Mežucirtējs. Kas tad man! Man vienalga! Es cērtu, kur iznāk, — egles vai ozolus! Man vienalga — egles vai ozolus! (*Iziet Kraukļam pakaļ.*)

Vecāmāte (*galvas nepaceldama uz Sniedzi, kura apsēdusēs galda otrā galā un iespieduse galvu rokās*). Redz, ko viņi dara... redz, ko viņi dara! Un bez kādas ziņas! Viss uz postu... viss uz postu! (*Klusums.*) Tā viss beidzas...

Sniedze (*tuvodamās vecaimātei, klusu*). Vecmāmiņ, vai tu neesi piekususe un negribi iet pie miera? Vai tu varbūt gribētu ko vakariņās?

Vecāmāte (*kā atmozdamās*). Nē, meit... nekā vairs negribu. Bet esmu gan nu piekususe... stipri. Nāks man ar dusēšana — paldies dievam! (*Klusums. Viņa skatās kā kaut kur tālumā.*) Iešu pie miera, meit. Tu vēl paliksi — pagaidi Aldiņa! Ko viņš tur... svētā vakarā! (*Lūko piecelties, bet nevar. Pasmaida — kā par ko priecīga.*) Nekā, meit... Viss spēks nu pagalam. Nu tu palīdzi...

Sniedze (*palīdz vecaimātei piecelties un tad lēni aizvada viņu uz gultu. Kad vecāmāte atgērbusēs un apgūlusēs, viņa iznāk istabas vidū, kā apmulsuse un neziņā iet, apstājas un ko domā; pēc briža, kā bailēs*). Vecmāmiņ, tu vēl neguli?

Vecāmāte. Nē, meit, vēl ne... Bet jūtu gan, ka miegs nāks... (*Lēnā, nogurušā balsī.*) Kluss... un dziļš... miegs...

Sniedze (*skatās logā un tad nopūš lampu. Mēnesnīca līst pa logu istabā. Klusums. Runā pate pie sevis, klusām*). Zill-lī, zill-lī... Vecmāmiņ, vai tas var būt: man liekas, es vēl... es vēl viņu dzirdu... Viņš dzied kaut kur eglēs... zill-lī... Aizvienam tālāk... aizvienam tālāk... Nu vairs nedzied. (*Klausās.*) Nē, nedzied vairs... Žēl, stipri žēl! (*Noplok uz krēsla. Tad, raudzīdamās logā.*) Kāda gaiša mēnesnīca... un kādas egles — pilnas baltu ziedu... un cik eglēm lielas un zilas ēnas! (*Klusi iešņukstas, saliek rokas uz galda un nolaiž uz tām galvu.*)

Skaisti gan, vecmāmiņ, — skaisti! (*Grib galvu atbalstīt rokā, bet tā gurdeni slīd uz zemi.*)

*Gar logu sāk iet tumšas ēnas biežāk un biežāk.
Skatuve paliek krēslībā.*

Vecā māte (*klusām*). «Gultā kāpdams, pieminu, ka es kapā dusēšu.»

Sniedze (*gurdena, ar miegu*). Kas tur dzied? Kā tur tā žēli dzied? (*Viņa ieraudas kā bērns pa miegam un gari nopūšas. Galva nosligst uz rokām un paliek. Viņa iemieg. Skatuvē paliek tumšs.*)

CETURTAIS CĒLIENS

Vecāsmātes istaba — kā pirmajā un trešajā cēlienā. Apmācies ziemas rīts.

Aldis (*skatās galda galā pa logu*). Vai-ī, kāds tas Ješka iet uz kūti... tīri liks! Laikam no tās lielās dancošanas!

Sniedze (*pamezdama ar galvu uz to pusi, kur vecāsmātes gulta*). Klusāk! Ko te klaigā! Vecā māte nu laikam ir aizmiguse. (*Slauka divielī glāzes un tases un liek tās uzmanīgi citu citā.*) Labāk nu ņem kādu brīdi tās grāmatas rokā! Pavasars atnāks, bet tu nebūsi nekā iemācījies. Paliki šoziem vēl mājā, ka mācīsies; bet tu manis nemaz neklausī. Redzēsi gan, kā tev ies nākamoziem pa skolu... Kad tik vien strādāsi, tad otrā klasē nemaz netiksi! Būs ar kaunu jāpaliek pie mazajiem.

Aldis (*skatās joprojām pa logu, kā kad nebūtu nemaz dzirdējis, ko Sniedze saka*). Prīda lielijās, ka šis mākot ar sietu zvirbuļus noķert. Es jau domāju, ka nieki vien būs! Viendien bij nolīcis rijas priekšā lielo piedarba sietu, piesējis tam grožu un pats nolīdis lievenī... Zvirbuļu saskrien vai melnais

tūkstots, kur šis nobēris auzas; bet kā šis aiz groža velk — visi projām un zem sieta neviena paša! Diena esot par daudz gaiša un salta — aiz to zvirbuļi tik manīgi un gudri... Tā viņš man stāsta. Bet es domāju: nieki vien, pats, vīriņš, tikai nemāki.

Sniedze. Es tev runāju, ka jācilā grāmatas, bet tu ņemies tikai par zvirbuļiem!

Aldis. Šodien svētdiena!

Sniedze. Tādam, kas māk. Bet, kas nemāk, tam no svētdienas nekā.

Aldis. Vai tad es nemāku? Es to krievu gabalu vakar izņēmu trīs reizes! Uzdošanas izrēķināju visas — un neviena pate nebij aplam! Un pa latviski es izlasīju visu to gabalu par malēniešiem! Nu!

Sniedze. Bet kā tu lasi? Domā jau, ka labi?

Aldis. Zināms! Kas tad par vainu?

Sniedze. Iet kā pa celmiem — kauns!

Aldis. Vai tev nemaz nemetas?

Sniedze. Zināms, ka ne.

Aldis. Nu, to es gribētu redzēt! Kad tik es tev dotu rokā vēstures vai ģeogrāfijas ziņas ar tiem vēsmīgajiem vārdiem! Meitene! Bet kādu gabalu latviski es varu gan izlasīt. Tikai tad tu liec man mieru visu dienu! Un pa krieviski šodien gan man neprasi. Vai ja, Sniedze? (*Paņem no plaukta grāmatu un sāk pa to šķirstīt.*)

Sniedze. Nu lai ar ir! Bet labi garu! Ko tu tur šķirsti pa tiem īsajiem... Uz otru galu!

Aldis. Nu labi, labi... Par Bonapartu — nu? Te jau ir vai desmit lapu! (*Sāk klusām lasīt.*)

Sniedze (*noglabā apslaucītos traukus un klusām tuvojas vecāsmātes gultai*). Es domāju, vecomāt, ka tu būtu aizmiguse...

Vecāmate (*savādākā, neskaidrākā balsī*). Nē, meit, nu esmu atkal nomodā... Gribas vēl redzēt tevi un Aldiņu... Atmodos un uz jums skatījos.

Sniedze (*ar baiļu nojausmām*). Vecomāt, vai tu... vai tu esi stipri slima? (*Noliecas pie viņas uz gultas malas.*)

Vecā māte (*viegli sniegdamās ar roku uz Sniedzes galvu*). Nesaki, meit, nekā... Var būt, ka drīz... būšu pavisam vesela... Bet tu, Aldiņ, tās māsas gan vairāk klausī... un nerunā tik daudz pretī... Viņa jau tevi labi vien māca...

Aldis ir nopietns, paceļ galvu, paraugās uz gultu, bet tad skatās atkal grāmatā.

Sniedze. Man bail, vecmāmiņ, ka tu... ka tu mirsi...

Vecā māte. Nebēdā, meit, nekā. Ja dievs grib, lai sauc... Gan Viņš pats... tad zinās par jums. (*Klusums.*) Diezi vai tā Alma jau aizbraukuse?

Sniedze. Nē, vēl ne. Bet braukšot gan šodien pat jau projām visi...

Vecā māte. Lai jau brauc, lai brauc... Pie manis jau viņa gan vairs nenāks. Nu, ko tur... Bet kur tas Andrievs? Vai tas ar vēl nav šorīt te bijis? Bet viņš jau ar laikam nemaz nav gulējis — ar to manu vājumu... Vārgstiet visi...

Sniedze. Nē, vecomāt. Izgāju reiz viņā pusē, bet arī tur viņa nebija. Laikam laukā.

Vecā māte. Gan jau... viņš ienāks — Andrievs. Sāk nākt atkal tā kā miegs... Un tad es dzirdu, ka runā... Tādas pazīstamas balsis... tik nevaru vien iedomāt... kam viņas pieder... Šonakt redzēju arī... tavu māti... (*Viņa iemieg.*)

Sniedze (*paraugās apkārt ar baiļu nojautu sejā, tad nolīdzina kaut ko pie vecāsmātes apsega un klusām nāk uz galdu, baidīdamās trokšņa*). Aldi! Aldi!

Aldis (*pastipri*). Nu! Atkal pate neliek mieru! Kur tā var aizlasīt?

S n i e d z e (*met ar roku*). Klusāk, klusāk! Tu ar nemaz nemāki runāt! Kā vāvulis! Bet, kad mums tā vecāmāte nomirst, — ko tad?

A l d i s (*pasmīnēdams*). Nu, tad būs bēres... (*Paliek tomēr tāds domīgs un sāk skatīties atkal grāmatā.*)

K r a u k l i s (*ienāk pa priekšnama durvīm; izguvis, drūms un bāls*). Nu, ko dara vecāmāte? Vairs nevaids un nemurgo kā naktī? Aizmiguse?

S n i e d z e. Jā, aizmiguse. Bija gan jau nomodā un prasīja arī tevis. Kur tu tik ilgi biji?

K r a u k l i s. Ārā... pa mežu... sāpēja galva. Vai Alma nav te jau bijuse?

S n i e d z e. Nē.

K r a u k l i s. Bet viņa jau vēl nāks gan kaulēties. Ko tad man, Sniedze, īsti darīt? Vai tu vēl aizvienam gribi, lai es viņai tos papīrus dodu?

S n i e d z e. Jā... Es nezīnu pate. Žēl kaut kā briesmīgi... Dari, kā tu zini. Labāk jau dod! Žēl...

K r a u k l i s. ... pazudušās māsas... kuras laikam nav arī nekad bijis... Dzīvo vien nu tepat — tagad vecāsmātes vienas nevar atstāt. Kas var zināt — ka viņai nepaliek sliktāki... Un, kad manis vajag, tad pasauc: es tepat mājā kaut kur būšu. Tagad man vēl nav vaļas te palikt.

T i l d e (*priekšnama durvīs*). Kraukli, madāma lika tevis meklēt! Tev jābrauc viņai līdzī uz staciju.

K r a u k l i s. Brauks Prīda ar Ješku. Esmu jau licis viņiem sataisīties, un viņi varēs jūgt, kad tik vajag. To tu vari pasacīt.

T i l d e. Paskat, cik jocīgs! Citas reizes viņš varēja braukt — nu ne! Tad tu nebrauksi ar madāmu? Man teikt?

K r a u k l i s (*vēsi un stingri*). Tu dzirdēji!

T i l d e. Ujā! (*Apcērtas un aizsīt durvis cieti.*)

Krauklis (*paskatās uz vecmāti; klusām*). Guļ. Bet tagad, Sniedze, viņa ir... tāda savāda... Tikko pazīt var, ka ir tā pate... Tad tā — gan es atkal ienākšu. (*Iziet pa priekšnama durvim.*)

Sniedze jūtas nemierīga, kā kad nezinātu, kur stāties, tuvojas vecāsmātes gultai, paraugās un tad atgriežas atkal pie galda un apsēstas.

Aldis (*aizcirzdamš grāmatu cieti*). «Un nu tam pietiek velēnas, kas zaļo tur, uz Helēnas.» Tagad vairāk negribas lasīt. Es lasīšu vēlāk, Sniedze, — un tagad iešu drusku pa āru.

Sniedze. Varēji gan vēl kādu brīdi pastrādāt. Bet izej arī, kad gribi!

Aldis (*labsirdīgi, tēvišķi*). Nu, nebēdā vis nekā — es jau atkal drīz pie tevis ienākšu! (*Uzliek cepuri galvā un iziet. Ārā.*) Prīda! Pagaidi! Ekur puika — mūsu Prīda, meitas to ar suņiem rīda!

Alma (*citā — slaikā, gludā apģērbā; ienāk no saimnieku gala*). Par ko tu, Sniedze, šorīt pie manis nemaz neienāc? Es tevis gaidu, bet nekā. Mums jau vēl vajadzētu priekš aizbraukšanas parunāties.

Sniedze. Nevaru... Vecāmāte ir stipri slima. Šonakt runāja tā savādi... murgoja. Nu guļ.

Alma. Slima? Kas šai kaišot? (*Paraugās tā pavirši uz vecāsmātes gultu.*) Gan pāries! Uznāk tāpat kāds sliktums — vecs cilvēks... (*Klusums.*) Bet tu tak, mās, vēl iedomā, ko es tev vakar tik mīļi lūdzu? (*Top sirsnīga.*) Tu tak nebūsi tāda kā tie citi — es jau zinu, ka tu mani mīļo... Un man arī ir tā kā žēl, ka atkal no tevis jāšķiras; bet tur nu nekā nevar darīt... Kā ar to lietu tad nu būs, māsiņ?

Sniedze (*kā atkusdama*). Zīmes nu ir pie Kraukļa; vecāmāte iedeva... Lai darot, kā šis redzot... Varbūt viņš arī dos.

Alma. Ak pie Kraukļa! Tad es ar viņu runāšu! Gan viņš sapratīs... Kādēļ tad viņš lai nedotu? Tā pate nauda vien jau ir! Un tās procentes jau mēs dosim tādas pašas vai vēl lielākas. Zināms, netaisnība jau nu tā bija, bet ko tur nu vairs... Bet tad tu ienāc vēl pie manis — un drīz, jo mums jābrauc projām! *(Ieiet stalti un vēsi saimnieku galā atpakaļ. Sniedze noskatās viņai pakaļ sāpīgi un kā brīnēdamās.)*

Aldis *(ienāk pa priekšnama durvīm)*. Jauks laiks — silts! Un sniegs mīksts! Prīda būtu gājis šodien uz seskiem, ja nevajadzētu braukt uz staciju. Kraujā esot. Varbūt mēs kādu sesku arī dabūtu. Pārdotu žīdam. Nu nekā — skāde!

Sniedze. Klusāk!

Aldis *(tāpat cieti)*. Un ka tu zinātu, kā Jāņa māte ar Edes māti ņemas pa kūti! Ka tik nesakaujas vien! Jau solās...

Sniedze. Tu ar nemaz nevari iedomāt! Lai tak vecāmāte paguļas! Tādas blēņas!

Aldis *(klusām)*. Nu labi! Nu labi! *(Tūlīt atkal stiprāki.)* Bet tam vienam pilsētniekam izputējuse šonakt viena kaloša. Gājis viņu meitu pavadīt un iestidzis grāvī — tur laikam nomukuse... Tad nu to otru ar atstājis Prīdam. Nekas, būs Prīdam labas kalošas. Bet vai zini, Sniedze, — šodien gan mums vēl vajadzēja pa tām eglēm izstaigāties — cirtīšot tak nost! Jau rīt, ko domā, būšot slīpernieki klāt! Un tepat mūsu mājā visi apmetīšoties un rijā gulēšot... Lika, lai jau šodien izkurinot krāsni...

Sniedze. Esi nu mierā! Ko te stāsti visādus niekus!

Aldis jūtas apvainots un izmanās atkal ārā, durvis pārmīdamies ar Kraukli.

Krauklis *(nolikdams cepuri.)* Nu es, Sniedze, varu palikt te. Vai vecāmāte vēl aizvienam gul?

Sniedze. Jā... laikam. (*Paskatās.*) Nē, viņa jau ir atkal nomodā.

Vecāmāte. Vai tu tas esi, Andriev? Es tevis lāgā neredzu...

Krauklis. Es, vecomāt. Vai tev nu būs labāk? Biji aizmiguse?

Vecāmāte. Labi, dēls... Es tā kā atpūšos... pirms jādodas tālā ceļā... Nezinu, bet tevis gan es gaidīju... Diezin kas te bija... bet man likās... ka mums taisītos uzbrukt kāda nelaime... Un tad gaidīju tevis... Laikam tāpat... pa miegam... Bet spēka gan nava nemaz... it nemaz... nezin, kur palicis...

Krauklis. Atpūties, vecomāt, nerunā daudz. Es jau nu tepat būšu — pie jums. Nekur neiešu vairs!

Vecāmāte. Labi, Andriev... gulēšu gan vēl...

Sniedze (*klusām*). Tā viņa nu bieži... Iemieg un atmosfāstas... Nezin, kas būs! Man tā kā bailes vien ir. Nezin, kas būs!

Krauklis atsēstas pie galda un klusi saskatās ar Sniedzi.

Tilde (*saimnieku gala durvis*). Kraukli, nāc! Tevis gaida!

Krauklis. Kas?

Tilde. Madāma!

Krauklis. Ej! Neturi durvu vaļā!

Tilde. Viņi tak ir jau sataisījušies uz braukšanu un tevis gaida. Nu! Citādi aizbrauks vēl...

Krauklis. Ej! Tu dzirdēji?

Tilde. Vī, kāds! Vai tas tev tik grūt' — ienākt... Jālūdžas būs kā lielakunga... Nu!

Krauklis. Netarkšķi! Tu dzirdēji!

Tilde. Es sacīšu, ka tu neklausī. Redzēsi...

Krauklis (*cieti un asi*). Prom! Durvis cieti!

Tilde apcērtas un aizsīt durvis cieti.

Krauklis sevī ar kaut ko cīnās. Sniedze paraugās uz viņu jautājoši un nedroši.

Prīda (*jauns puisis mēteļi mugurā, cepuri galvā un pātagu rokā; priekšnama durvis*). Kungs ārā tevis gaida — lika, lai es pasakot. Grib tūlīt braukt projām...

Krauklis (*mierīgi*). Nu tad ir labi. Lai brauc vien!

Prīda (*gaidīdams*). Nu jā. Bet tad lai tu tūlīt pie viņa vēl iznākot. Laikam grib ko pasacīt...

Krauklis. Jā gan... Bet lai negaida vis. Brauciet tik projām! Laiks ir sen!

Prīda. Un vairāk nekā?

Krauklis. Vairāk nekā. Pagaidi! Vai auzas zirgiem paņēmāt?

Prīda. Paņēmām gan.

Krauklis. Tik to ievēro: nepadodiet atkal sabrauktiem! Un vakarā nemuldiēt pa ceļmalām! Saki to arī Ješkam.

Prīda. Un vairāk nekā?

Krauklis. Vairāk nekā. Ej!

Prīda. Hmm! (*Aiziet.*)

Krauklis sarauktām uzacīm un sagrumbotu pieri iet kādas reizes pa istabu un tad, pie loga apstājies, skatās stingri ārā.

Liepa (*ienāk pa priekšnama durvīm ceļa apģērbā*). Mēs nevarējām jūs sagaidīt... Jau tā esam nokavējušies — būs liela steigšanās...

Krauklis. Tas ir tiesa — būs steigšanās...

Alma (*ceļa drēbēs iesteigdamās pa saimnieku gala durvīm*). Bet kas tas ir, Andriev! Mēs tevis sagaidīt vien nevaram, kaut gan tu zini, ka mums jāsteidzas!

Sniedze, Almai ienākot, atvelkas dibena stūrī un noplok uz savas gultas gala.

Krauklis (*kā nedzīvs*). Kaut gan zinu, ka jums jāsteidzas...

Vecāmāte (*svešādi, tumši*). Pilna istaba svešu cilvēku... Sakiet, lai tak viņi iet projām!

Liepa (*pasniegdams Kraukļam kādu papīru*). Te būs tas raksts, kura jūs vakar vēlējāties. Tur atzīmēts viss, kas jums nākas. Es turu vārdu!

Krauklis (*saņemdam rakstu*). Pateicos!

Liepa. Bet nu, Kraukļa kungs, jūs varbūt atcerēsaties, ko mēs vakar runājām... un par ko jūs vienojušies arī ar manu sievu...

Alma. Nu jā, Andriev.

Krauklis. Tas nevar notikt, Liepas kungs!

Liepa (*uztraukti*). Tas nevar notikt? Kāpēc, ja drikstētu lūgt?

Krauklis. Tāpēc, ka tā lieta ir nedroša!

Alma. Andriev!

Liepa (*apjukumā*). Es nesaprotu... Tos procentus jau es arī ar mieru maksāt — un pat vēl lielākus...

Krauklis. Bet kad jūs nevarēsiet maksāt, kaut arī esat ar mieru? Mēs nedrīkstam likt uz spēles tās bērnu mantas, kuras viņiem pašiem pēc stipri vajadzēs!

Alma. Ha, ha, ha! Andriev... Ko tu nu atkal būsi sadomājis! Tik traki jau nemaz nav.

Liepa (*aizskarts, dusmīgi*). Bet kāds iemesls jums sludināt man bankrotu — lūdzu?

Krauklis. Par jums es nekā nezinu, tad arī to ne, vai jums var būt bankrots vai ne; bet šai mājai viņš būs un sāksies jau ar rītdienu!

Liepa. Tad tā tās lietas! (*Pret Almu.*) Tad es tur nekā nevaru darīt... un tu esi mani atkal tikai mānījuse! Es taču nevaru kaut kādu iedomu dēļ lauzt sava līguma! Un te skan tā pate vecā dziesma... (*Laipnāki.*) Bet, Kraukļa kungs, pārdomājiet jel paši to labi...

Krauklis. Es esmu pārdomājis to labi, Liepas kungs!

Alma (*laipni, ar intīmu pārmetumu*). Bet vai tu neiedomā, ko tu apņēmieš? Netiepies nu, Andriev! Mēs tak vakar...

Krauklis. Nē! Bet vai mēs nevarētu beigt? Vecāmate ir stipri slima — un te tāds tirgus...

Alma (*ar tālāk nesavaldāmām, straujām dusmām*). Bet tā nauda tak pieder Sniedzei un Aldim, ne tev!

Krauklis. Isti tādēļ. Savu jau laikam būtu tev atdevis...

Liepa. Bet kāda jums tiesība šinī lietā iejaukties?

Krauklis. Tas nav jums prasāms!

Alma. Saki tak, Sniedze, viņam... ka viņš nav par mums nekāds kungs! Kā tad viņš drīkst rīkoties ar mūsu mantu? Saki, mās!

Sniedze (*žēlumā un sāpēs*). Dod viņai to naudu! Dod! Dod! (*Iecērt galvu rokās.*)

Krauklis. Nē!

Alma (*nesavaldāmi*). Bet kādas tev uz to tiesības? Kas tu esi mums par pērminderi? Tiesām nododams tāds! Vai tu domā gan par mūsu mantu kungs būt? Tad es gribu zināt, vai tu dosi ar labu vai ne! Nu?

Krauklis (*cieti un asi*). Nē!

Liepa. Patvarība! Na, to mēs vēl redzēsim! To mēs vēl redzēsim!

Alma (*šaudīdamās no vienas puses uz otru*). Tad tāds tu esi! Tu gribi mūsu nelaimes! Bet pagaidi tikai... izskriesi arī pats no šejienes...

Krauklis. Diezgan! Laiks ir iet!

Liepa (*ļauri*). Tad jums vajadzēja no manis tikai tā raksta... Aiz to varēja vakar ar jums sarunāt! Arī gudrība — ha, ha, ha!

Alma. Blēdība! Ar blēdību viņš to darījis!

Krauklis (*uztraukdamies, bet tūlīt atkal briesmīgi savaldīdamies*). Tā? Tātad jūs domājat ar šito no manis ko nopirkt? Ar mana paša sviedriem — manu sirdsapziņu? Un citādi, jūs domājat, man šis raksts nepienāktos? Tā?

Liepa. Tad jums vajadzētu vispirms pierādīt — un viss ietu pēc likuma! Bet jūs iedomājaties kaisīt man smiltis acīs!

Alma. Ar viltību! Bet vakar! Ha, ha, ha! (*Salts, aizskarošs smiekls.*)

Krauklis (*iet soli uz Almas pusi; ar ledainu mieru*). Tā, Alma, — tā? (*Pagriežas pie galda un noliek rakstu.*) Tad ņemiet! Vai nu diezgan, Alma, jeb tu vēl ko ņemtu?

Alma (*salti iesmiedamās, sajukuse*). Iesim! (*Izsteidzas pa priekšnama durvīm kā bēgdama.*)

Liepa. Tad to mēs vēl redzēsim — un uz priekšu runāsim citādi... (*Paņem ātri rakstu no galda un steidzīgi iziet Almai pakaļ.*)

*Krauklis, bāls, kā neziņā pagriežas pret logu un stīvi skatās ārā, kur aizvien biežāk krīt sniega pārslas.
Ārā sāk skanēt ilkss zvans.*

Sniedze (*pietrūkdamās, sāpīgi*). Alma! (*Izskrien pa priekšnama durvīm. Ārā.*) Alma! Alma!

Krauklis, domās stāvējis, piepeši satrūkstas un strauji apgriežas; tad viņš klusi iet pie vecāsmātes gultas. Brīdi viņš tur stāv nekustoši, ar noliektu galvu, tad paņem no gultas aizkariem kādu vieglu, baltu autiņu un sedz to vecāimātei uz sejas un krūtīm. Pēc tam viņš atgriežas atkal pret logu un noliektu galvu skatās, kā lielām pārslām krīt sniegs.

Aldis (*aiz durvīm*). Un neņēma tevis līdz! Meitene! (*Pa durvīm ienākdams.*) Ne ardievu nepateica...

Sniedze (*nākdama no āra; kā nesamaņā, sāpīgi*). Projām Alma — projām! Vairs nav...

Krauklis (*atgriezdami no loga*). Jā, Sniedzīt, — vairs nav...

Sniedze (*paskatās uz vecāsmātes gultu; ar bailēm*). Vecmāmiņa...

Krauklis (*gausi*). Vecmāmiņa arī no mums aizgāja. Nu mēs palikuši vieni paši!

Ar saliktām un izstieptām rokām sniedzas Sniedze uz vecāsmātes gullas pusi; turpat nedroši iet arī Aldis.